

Slovanska-skladišče
6S ČS
G 308/1969
66009690170, 1-12
COBISS 0

347-5
D 12. V. 1969/170
LITOSTROJ
KOLEKTIVA LITOSTROJ
LITOSTROJ
KOLEKTIVA LITOSTROJ
LITOSTROJ
KOLEKTIVA LITOSTROJ
LITOSTROJ
KOLEKTIVA LITOSTROJ

LITOSTROJ

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA LITOSTROJ

LETO X. LJUBLJANA, JANUAR 1969 STEVILKA 1

PO STOTI ŠTEVILKI V DESETO LETO

Slavili smo že desetletnico, petnajstletnico in dvajsetletnico podjetja, ki je stopilo lani v dvajseto leto svojega obstoja; slavili smo tudi že desetletnico in petnajstletnico samoupravljanja v naši tovarni. Letos pa stopa tudi naše glasilo v pomembno jubilejno leto: deseto obletnico svojega izhajanja. Ta številka sledi hkrati naši stoti številki. Uporabljamo to priložnost, da se brez pretirane skromnosti, a tudi brez kakršnegakoli napihovanja, mirno in trezno pogovorimo z našimi bralci.

Predvsem se zahvaljujemo vsem, ki so nas ves ta čas z zanimanjem prebirali in nam tudi sproti zmeraj kaj svetovali. Teh bralcev smo bili najbolj veseli. Veseli pa smo bili tudi vseh neštetihih »tihih« bralcev, ki nam svojih vtisov in opomb niso neposredno posredovali, a ki bi naš list zares težko pogrešali; to smo pri njih ugotavljali predvsem tedaj, če se je s pošiljanjem časopisa kaj zataknilo, pa so nas na to takoj opozorili. Nazadnje se zahvaljujemo tudi vsem kritičnim bralcem, ki so nas – seve iz ljubezni do časopisa – brž opozorili na vsako napako ali pomanjkljivost in ki smo jim, če le mogoče, tudi z veseljem ustregli. Med bralci našega glasila je nedvomno tudi mnogo priložnostnih bralcev, ki nam morda niso utegnili slediti od vsega začetka, a so se posebej zanimali za to ali ono našo številko, ki jim je – iz tega ali drugačnega razloga – »zelo prav prišla«. Tudi od takšnih prijateljev smo prejeli neštete pismene zahvale za pozornost, da smo jim redno pošiljali list. Vmes je nešteto javnih ustanov, knjižnic, uredništev časopisov in časnikov, kakor tudi radija in televizije. Vsega tega ne navajamo samo zaradi hvaležnosti do vseh teh odkritih in prikritih prijateljev našega časopisa, ki so nam – s takšno ali drugačno – pomočjo pomagali oblikovati naš časopis tako po zunanosti kakor predvsem po njegovi vsebini, temveč tudi zato, da bi ob prestopu v naše jubilejno leto opozorili, kako je tudi naš časopis v svojem dosedanjem izhajanju pomagal pri vseh družbenih prizadevanjih za novo obliko in vsebino tako imenovanega »tovarniškega tiska«, tj. glasil delovnih skupnosti vseh vrst, bodisi v Sloveniji ali v naši širši jugoslovanski skupnosti.

Na drugem mestu objavljamo v današnji številki pregled tematike, ki ji je naš list v zadnjih devetih letih posvečal svojo bolj ali manj stalno pozornost. Ta pregled najbolj zgovorno potrjuje, da ni bilo le naključje, če je naše glasilo zbuvalo zanimanje pri vseh tistih, ki so se pečali z vprašanjem tovarniških glasil. Zato je bilo povsem naravno, da smo se po svojih zastopnikih zmeraj udeleževali vseh slovenskih ali jugoslovanskih posvetovanj o te vrste tisku in da smo – posredno ali neposredno – dajali za takšne posvete tudi pobudo. Danes smo samo veseli, da so skupna prizadevanja vseh enakih ali podobnih jugoslovanskih časnikov in časopisov našla ne le formalno ustavno potrditev »pravici in dolžnosti obveščanja« v delovnih skupnostih, temveč tudi že precej konkretnih razrešitev v tej smeri: z ustreznimi določili v statutih delovnih skupnosti, ustrezno ureditvijo položaja teh sredstev neposrednega obveščanja v posameznih kolektivih in njihovih izvajalcev, kakor tudi v ustanovitvi posebnega združenja vseh delavcev na informativnem področju v organizaciji, ki je – vsaj v Sloveniji – v sestavi časniške organizacije. S tem so bili nedvomno storjeni pomembni koraki za družbeno nadzorstvo in spodbujanje te dejavnosti na vseh njenih ravneh. Vse to nam vliva pogum za vztrajanje v izhajanju in izpopolnjevanju našega vira obveščanja. Pri tem bomo seve hvaležni za vsako družbeno ali domačo pobudo. Vsi si prizadevamo, da bi bilo naše glasilo zares glasilo vse naše delovne skupnosti. Da bo to v resnici,

V NOVO LETO (ali: Za razliko gre)

Preko 3000 nas je. Vsi tvorimo eno delovno skupnost. Vsakdo od nas ima mnogo svojih želja, mnogi od nas veliko skupnih. Toda kako jih uresničiti, kako zadostiti željam, posameznim in skupnim, ko pa pri iskanju poti naletimo vedno na isti problem, da bi rabili več denarja.

goje. Odgovor ne more biti drugačen, kot da jim je modernizacija omogočila ravno razlika med prodajno in proizvodno ceno, torej so bili nekateri že pred tem sposobnejši.

Taka in podobna razmišljanja nas bodo spremljala tudi letos, ko bomo zakorakali v novo leto in razpravljali o poslovnem načrtu za leto 1969.

Ali res želimo le več denarja? (Kaj pa je sploh to »denar«?). Dejansko si vsak delovni človek želi dvoje:

- da ima delo in
- da je njegovo delo pravično ovrednoteno in nagrajeno najmanj s toliko denarja, da z njim zadosti svojim vsestranskim življenjskim potrebam.

S takimi nameni se združujemo v delovni skupnosti. Ko pa smo skupaj, se pojavijo še skupne želje in potrebe, n. pr. za bodoči razvoj ali pa celo za obstoj podjetja!

Kako vse to uskladiti, da bo vsakdo dobil svoje in da se bo tudi podjetje razvijalo in ustvarjalo take pogoje, da bo tudi v prihodnje lahko zopet dobil vsakdo svoje.

Sicer pa, morda sploh preveč govorimo o tem, koliko bo kdo dobil, oziroma koliko bi moral dobiti. Rajši zaključimo uvod z dejstvom, da kolikor bomo sami ustvarili, toliko bomo imeli – in delili. Vsekakor pa je potrebno najprej ustvariti in potem deliti.

Toda, ali imamo delo? Ali ga bomo imeli? To je odvisno od nas samih!

Zakaj? Kako? Proizvajati moramo take proizvode, ki so »dobri« in jih prodajati po konkurenčnih cenah – in tržišče jih bo pokupilo in še naročalo. Le tako si lahko zagotovimo delo.

Kaj pa naš zaslužek, če bomo prodajali naše proizvode po konkurenčnih cenah? Zaslužek je zagotovljen: če od prodajne cene odštejemo poslovne stroške, je ostanek naš! Kot vidimo, je račun zelo enostaven. Kaj pa ce so poslovni stroški večji od prodajne cene? To je pa nemogoče. To bi vsakogar na svetu pripeljalo v propast in tudi mi ne more-

mo biti izjema. Kvečjemu lahko tak primer uporabimo za dokaz nesposobnosti, ki pa je zelo draga življenjska izkušnja. Nihče namreč iz sentimentalnosti ne plača višje cene, dokler mu konkurenca nudi enak proizvod za manj denarja. Torej kdo lahko vpliva na razliko med prodajno in proizvodno ceno? Proizvajalci, torej zopet mi sami; predvsem lahko vplivamo na proizvodne stroške.

Sposobnejši ustvarjajo večje razlike, manj sposobni manjše.

In zopet bi lahko ugovarjali, da so nekateri modernejši opremljeni in imajo tako boljše po-

In še bi lahko ugovarjali: laže je v tistih podjetjih, kjer imajo višje osebne dohodke. Odgovor bi bil lahko isti kot zgoraj. Da, tudi osebne dohodke izplačujemo iz razlike med proizvodno in prodajno ceno, torej zavisijo od nas samih.

Ni res, da prav vse zavisijo od nas samih. Mnogo zunanjih faktorjev (n. pr. banke, manjše dajatve ipd.) nam lahko naše napore omili, vsekakor pa bomo morali predvsem sami mnogo storiti in ukrepati, da bi ustvarili čim večjo razliko, to je, čim večji dohodek.

N. V.

KJE SMO?

Poslovno leto 1968 je končano. Zato tudi naslovno vprašanje tokrat ni na mestu. Bolje bi bilo, če bi napisali, da je čas potekel in se vprašali, do kam smo prišli, kajti tokratna pot je končana. Sledi merjenje rezultatov. Merilci v finančno računskem sektorju in drugod imajo polno dela. Pripravljajo se na izdelavo poslovnega poročila za leto 1968.

Zaključujejo kartice, urejajo konte, zaključujejo razrede... V taki situaciji je nemogoče, da bi že v januarski številki našega glasila objavili ažurne podatke o naših rezultatih poslovanja v letu

1968. Zato smo jim podatke vzeli »izpod rok« in jih objavljamo s pridržkom, da niso dokončni, toda tudi slabši ne bodo! Oglejmo si jih:

Finančna realizacija (Ndin)		
fakturirana plačana	197.438.297	92,84
	183.334.723	86,21
Blagovna proizvodnja (v tonah)		
skupna	18.316,3	98,95
finalizirana	12.199,4	97,12
odpremljena	11.987,3	95,44
Osebni dohodki — bruto — (Ndin)		
izplačani	58.119.167,16	95,89

Tokrat objavljamo odstotkovne vrednosti izpolnjevanja načrtovanih vrednosti samo v enem stolpcu, kajti ob zaključku leta postane dinamični in statični načrt enaka!

Kako smo zadovoljni z rezultati? Vsekakor bodo ocene različne,

kajti možno je i grajati i pohvaliti, kdor pa pozna našo problematiko globlje, bo gornje rezultate ocenil za dobre. Torej čestitamo in naj nam bodo ti rezultati spodbuda za nadaljnja prizadevanja v tem letu.

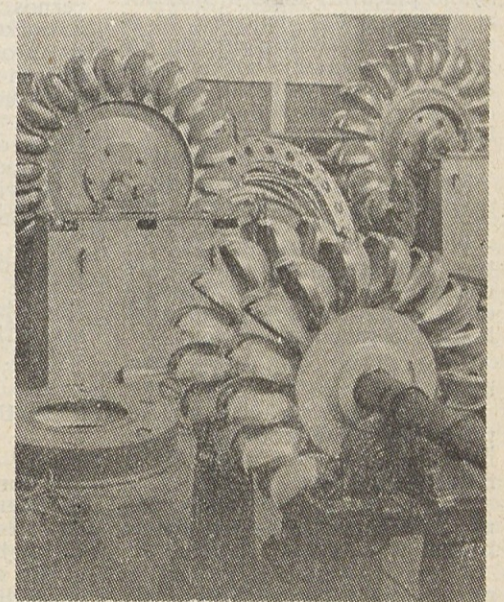
N. V.

*****

nam je razen prizadevanj uredniškega odbora potrebno sodelovanje čim širšega kroga članov našega kolektiva. Smo sicer med redkimi tovarniškimi glasili, ki za prispevke in tematiko, o kateri naj piše, nismo v zadregi, saj se je med našimi sodelavci zvrstilo že več kot sto imen. S tem pa še zmeraj nismo zadovoljni in si želimo še več in novih sodelavcev, ki naj s svojimi prispevki ne le popestrijo strani našega časopisa, temveč naj mu dajo predvsem vso potrebno aktualnost in prizadetost, zaradi katerih smo navsezadnje tudi začeli izhajati.

Ko se ob vstopu v jubilejno leto zahvaljujemo vsem našim dosedanjim sodelavcem, se hkrati zahvaljujemo tudi samoupravnim in upravnim organom v podjetju, ki so nam s svojim razumevanjem in svojo objektivnostjo omogočili, da smo vse do danes brez kakršnih koli večjih pretresov in motenj nadaljevali svoje informativno poslanstvo v naši delovni skupnosti, ki nas je prav tako razumela in podpirala. Hvala vsem!

UREDNIŠKI ODBOR

Peltonovi gonilniki med obdelavo v brusilnici

Značilnosti temeljnega zakona

O UGOTAVLJANJU IN DELITVI DOHODKA V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Struktura celotnega dohodka:

Prvotna (klasična) struktura	Dosedanja struktura	Nova struktura
1 Materialni stroški	Materialni stroški	Materialni stroški
2 Amortizacija	Amortizacija	Amortizacija
3 Pogodb. obveznosti	Pogodb. obveznosti	—
4 Zakonite obveznosti	Zakonite obveznosti	—
5 Osebnih dohodki	—	—
I Lastna cena	Poslov. stroški	Stroški poslovanja
6 Prometni davek	Prometni davek	—
II Dobiček	Dohodek	Dohodek
III Celotni dohodek	Celotni dohodek	Celotni dohodek

Struktura dohodka pred delitvijo:

Prvotna (klasična) struktura	Dosedanja struktura	Nova struktura
—	—	Pogodb. obveznosti
—	—	Zakon. obveznosti
—	Vkalkulirani os. doh.	Akontacija osebnih dohodkov
Dobiček	Razlika med celotnim doh. in stroški	Dobiček
Dobiček	Dohodek	Dohodek

DELITEV DOHODKA

1. Iz ugotovljenega dohodka samostojna organizacija združene dela najprej krije in nadomešča pogodbene in zakonite obveznosti z najmanj tistim delom, ki se nanaša na poslovanje, iz katereh je bil dohodek dosežen.

2. Delovni ljudje v samostojni organizaciji združene dela lahko odločijo, da bodo iz dohodka krili posamezne izdatke za družbene službe ali iz dohodka dajali sredstva po samoupravnih sporazumih z organizacijami, ki opravljajo omenjene dejavnosti.

3. Ostanek dohodka pa samostojne organizacije združene dela razporejajo na

a) del, namenjen za razširitev materialne osnove dela, v številni tudi del, namenjen v njihove rezervne sklade in

b) del, namenjen za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi.

S to novostjo je spremenjen dosedanj vrstni red delitve dohodka in je postavljena razmejitev med delom dohodka, ki se vlaga v poslovne in rezervne sklade delovne organizacije, in delom, ki je namenjen za tekoče osebne dohodke in sredstva sklada skupne porabe, ki ima namen zadovoljevanja skupnih potreb delovnih ljudi.

Formiranje rezervnega sklada je tudi predmet delitve dohodka na podlagi osnov in meril, določenih po samoupravnem aktu delovne organizacije.

Prispevki za proračune, socialno zavarovanje in za druge skupne potrebe, ki jih delovni ljudje ne zadovoljujejo v samostojni organizaciji združene dela, se smejo plačevati samo iz sredstev za bruto osebne dohodke, če ni z zakonom drugače določeno. Zakon s tem postavlja načelno upravljanje principa bruto osebnih dohodkov pri sestavljanju kalkulacij in obračunov.

AKONTACIJE NA RAČUN DOHODKA, KI BO PRIDOBILJEN

Iz poslovnih sredstev, v številni tudi sredstva, pridobljena s kreditom, sme samostojna organizacija združene dela na račun dohodka, ki ga bo pridobila,

— izplačevati akontacije osebnih dohodkov,

— izplačevati tekočo skupno porabo delavcev, ki nima značaja investicijske porabe (n. pr. nadomestila za K 15).

— plačevati pogodbene in zakonite obveznosti, ki so krite iz dohodka.

S tem predpisom je spremenjena funkcija obveznega rezervnega sklada, vendar bomo iz najavljenega zakona o sredstvih delovnih organizacij šele videli, če je

rezervnemu skladu ostala še nadaljnja možnost začasnega posojanja sredstev za izplačilo osebnih dohodkov, ali pa bo rezervni sklad vključen v obratna sredstva, t. j. poslovni sklad.

Novost zakona pa je, da se na bodoči ustvarjeni dohodek akontirajo sredstva iz sklada skupne porabe za zadovoljevanje skupnih potreb, ki nimajo značaja investicijske potrošnje. Ta člen zakona se lahko uporablja že v letošnjem letu od 15. 8. 1968 dalje.

UGOTOVITEV IZGUBE

Če samostojna organizacija združene dela ne doseže po zaključnem računu toliko dohodka, da bi mogla iz njega nadomestiti

— izplačane akontacije osebnih dohodkov ali poravnati minimalne osebne dohodke, obračunane za dobo, za katero ni izplačala akontacije osebnih dohodkov,

— sredstva, izplačana za tekočo skupno porabo delavcev, ki nimajo značaja investicijske potrošnje,

— pogodbene in zakonite obveznosti vsega dela, ki se nanaša na poslovanje, iz katerega je bil dosežen dohodek,

se šteje, da je poslovala z izgubo.

Za pokritje ali znižanje izgube samostojna organizacija uporabi sredstva svojega rezervnega sklada in s tem poveča ugotovljeni dohodek, ki ga je izračunala na podlagi materialnih stroškov in amortizacije, obračunane po predpisanih stopnjah (minimalnih) — od vsega znesek, ki se nanaša na poslovanje, iz katerega je bil dosežen dohodek. Če iz tako povečanih sredstev ne more nadomestiti poleg pogodbenih obveznosti in minimalnih osebnih dohodkov še zakonite obveznosti, je oproščena, da bi morala izločiti in nadomeščati sorazmeren del zakonitih obveznosti, za kolikor ji sredstev zmanjka. Oproščene obveznosti se obračunajo sorazmerno z razpoložljivimi sredstvi vsem koristnikom.

Organizacija, ki je poslovala z izgubo, mora napraviti sanacijski program, v katerem predvidi ukrepe in roke za izboljšanje poslovanja oziroma se ravnati po zakonitih določilih stečajnega postopka.

SAMOUPRAVNO IN DRUŽBENO DOGOVARJANJE

1. Samoupravne organizacije združene dela se zaradi skupnih interesov lahko dogovarjajo o pogojih za pridobivanje dohodka in načelih, ki naj jim bodo kriteriji pri določanju meril in osnov pri delitvi dohodka. V sporazumnih dosežkih z medsebojnim dogovarjanjem lahko prevz-

mejo samostojne organizacije obveznost, da se bodo ravnale po določenih osnovah in merilih za delitve dohodka in osebnih dohodkov. Tak dogovor mora biti pismen in sprejet po samostojni organizaciji združene dela v skladu z njenim statutom.

2. Za usklajevanje posameznih in skupnih interesov delovnih ljudi ter za ustvarjanje skupnih podlag za reševanje posameznih vprašanj s področja pridobivanja in delitve dohodka in osebnih dohodkov delavcev se uvaja družbeno dogovarjanje med asociacijami delovnih organizacij (gospodarske zbornice), sindikati in izvršilnimi organi družbeno-političnih skupnosti. Tak družbeni dogovor lahko zahtevajo delovne organizacije, sindikati, zvezni in republiški izvršni svet oziroma organ, ki ga določa statut ali splošni akt občinske skupščine.

Statuti in splošni akti sindikatov, gospodarskih zbornic ali ustreznih skupnosti delovnih organizacij, družbenih dejavnosti, določajo, katere organizacije sindikatov oziroma katere asociacije delovnih organizacij zahtevajo tak dogovor.

Zahtevo za tak dogovor vložimo pri predsedniku ustreznega zbora skupščine družbeno-politične skupnosti.

Sporazumi, doseženi z družbenim dogovarjanjem, veljajo za delovne organizacije takrat, ko jih v skladu s svojimi statuti sprejmejo.

Če v postopku za družbeni dogovor ni dosežen sporazum o vprašanih, ki so bila predmet dogovarjanja, lahko sprejme ustrezni zbor skupščine družbeno-politične skupnosti, na predlog kate-regakoli od iniciatorjev dogovarjanja, svoje priporočilo.

Institucija samoupravnega in družbenega dogovarjanja glede osnov in meril pri pridobivanju in delitvi dohodka in osebnega dohodka je v naši samoupravni in gospodarski praksi popolna novost. V zakonu se za to dogovarjanje predvideva samo minimum procedure, da se to dogovarjanje lahko prične. Pri tem dogovarjanju o osnovah in merilih delitve bodo po poleg delovnih organizacij imele veliko vlogo sindikalne organizacije in gospodarske zbornice.

DRUŽBENO USMERJANJE PRI DELITVI DOHODKA

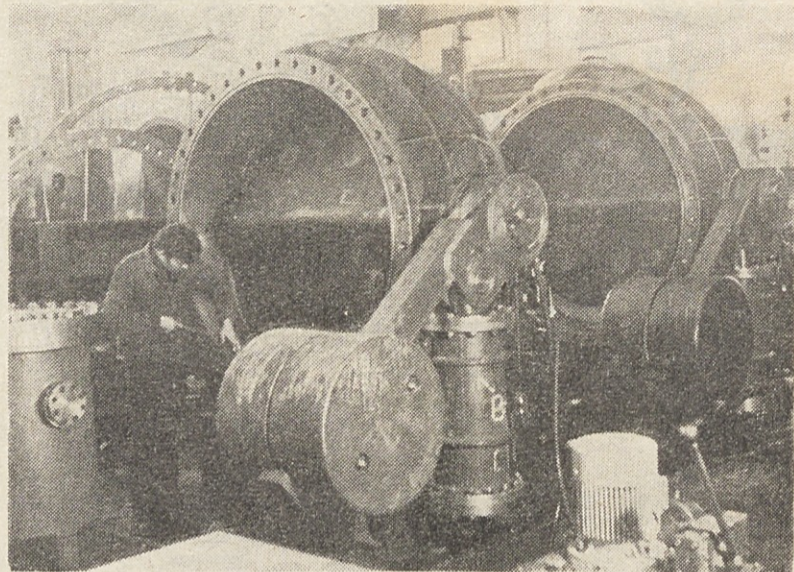
Poleg samoupravnega in družbenega dogovarjanja pa zakon, z namenom spodbujanja splošnega družbenega razvoja, izenačenja pogojev za pridobivanje dohodka, zagotavljanja materialnih osnov dela in čimbolj doslednega izvajanja načela delitve po delu, predvideva, da se lahko s posebnimi zakoni predpisujejo ukrepi za družbeno usmerjanje delitve dohodka, v številni tudi ukrepe, s katerimi se odpravljajo razlike pri dohodkih in pri osebnih dohodkih, ki ne temeljijo na rezultatih dela.

Ta člen zakona predvideva torej možnost obdavčitve čezmernega dobička in progresivne obdavčitve prekomernih sredstev, odrejenih za osebne dohodke, ki niso rezultat delitve po delu.

V svojih prehodnih in končnih določbah pa zakon določa, da se zaradi prehoda na ugotavljanje dohodka po fakturirani realizaciji samostojnim organizacijam združene dela ne morejo povečati zakonske obveznosti.

Na podlagi temeljnega zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah bodo še v tem letu v Zvezni skupščini sprejeli Zakon o knjigovodstvu in kontnem planu, zakon o sredstvih gospodarskih organizacij, zakon o podjetjih in zakon o združevanju. Ti zakoni bodo še pojasnili oziroma pokazali vzročne zveze, ki morda v samem zakonu še niso dovolj jasne. Te zakonite spremembe bodo pa zavzemale delovne organizacije, da spremene in dopolnijo svoje statute in druge splošne akte.

K. Polajnar

Naša oprema za HE Donkea v Gvineji

PLAN 1969

Dne 30. 12. 1968 je DSP potrdil proizvodni načrt podjetja za leto 1969. Načrt obsega:

skupne proizvodnje	18.578 ton
blagovne proizvodnje	12.608 ton

Naj ne bo ta zahteva najvišjega samoupravnega organa v podjetju samo simbolična. Člani so namreč zahtevali, da je bila delovna skupnost pravočasno seznanjena s svojim delovnim programom za bodoče leto.

Poslovno leto se namreč prične s 1. januarjem in zamujeno je težko nadoknaditi.

Tudi tokrat se v dveh številkah predvsem še v 12.608 tonah blagovne proizvodnje skrivajo vsa naša pričakovanja, želje in potrebe.

Zato moramo proizvesti najmanj toliko ali več ton proizvodov predvidenega asortimana, ki predstavlja seštevek že prejetih naročil, delno pa tudi seštevek proizvodov, ki jih zaenkrat proizvajamo še za nepoznanega kupca, torej na zalogo. Seveda zaloge ne bomo smeli večati. Zalogo bomo le obnavljali!

Skratka, z načrtovano tonažo nameravamo, vključujoč tudi ostale nematerialne usluge in storitve, iztržiti najmanj ali več kot 230.760.000 din, kolikor znaša finančni načrt za letos.

Ta številka je zelo mamljiva, predvsem še, ker vemo, da vsebuje tudi naše osebne dohodke, ki so načrtovani v višini 65.766 tisoč 600 din. No, to je še bolj mamljivo, saj to predstavlja več kot 8,50 odstotno načrtovano povečanje v primerjavi z lani. To je smel korak, o katerem bomo še spregovorili.

Za skupne potrebe (sklade) je načrtovanih le 10 odstotkov.

Če seštejemo načrtovane sklade in osebne dohodke in ta znesek odštejemo od načrtovanega iztržka, dobimo ostanek, ki je predviden za tako imenovane poslovne stroške. Le toliko ali manj stroškov smemo imeti pri proizvodnji načrtovane količine naših proizvodov. Povečanje teh predvidenih stroškov gre lahko le na račun osebnih dohodkov in skladov. Tega si pa ne želimo. Želimo pa, da bi odpadlo na posameznika čim več osebnega dohodka. To pa je možno le s čim manj ljudmi oziroma le s »potrebniškim« število ljudi, ki bodo proizvedli predvidene proizvode. V načrtu je predvideno 3075 zaposlenih.

Tako smo bežno preleteli glavne postavke letošnjega proizvodnega načrta.

Če jih primerjamo z lanskim proizvodnim načrtom, ne bomo na prvi pogled opazili kakih bistvenih sprememb, saj sta le finančni načrt in osebni dohodki v 8,5 odstotka predvidenem porastu, medtem ko sta količinska

proizvodnja in število zaposlenih predvidena v istem obsegu in številu kot lani.

Ali lahko iz tega zaključimo, da je bil napravljen le »administrativni premik na papirju«? Ne! Prav obratno. V proizvodnem načrtu je predvidena namesto količinskega povečanja kvaliteta sprememba in povečanje oziroma poudarek na tiste proizvode, ki zahtevajo višjo stopnjo obdelave in več živega dela. Le taka usmeritev nam omogoča povečanje finančnega načrta in osebnih dohodkov (ter skladov). To pa smo vsi zahtevali in tega si tudi vsi želimo.

N. V.

RTV o Litostroju

RTV Ljubljana je v svojem televizijskem dnevniku dne 21. I. 69 ob 20. uri objavila kratko obvestilo o poteku montaže druge turbine v HE ZLATOLIČJE (HE SD I. pri Mariboru). Ob sliki Kaplanovega gonilnika je komentator dejal, da sta gonilnik izdelala Železarna Jesenice in Litostroj ter da je to prvi gonilnik te vrste, izdelan na domačih tleh, doslej da smo take gonilnike uvažali iz Nemčije.

V resnici je za oba Kaplanova gonilnika Hidroelektrarne Zlatoličje, težka po 112 ton, Železarna Jesenice izdelala oba jeklena ulitka za okrova gonilnika, težka približno po 50 ton. Tako težke jeklene ulitke smo doslej res uvažali, nismo pa uvažali celotnih Kaplanovih gonilnikov.

Kaplanove gonilnike tako kot celotne Kaplanove turbine izdeluje Litostroj povsem samostojno. Gonilnika za Hidroelektrarno Zlatoličje sta že 35. in 36. po vrsti, ki jih je izdelal Litostroj samostojno in po lastni konstrukciji za svoje Kaplanove turbine, ki obratujejo v Jugoslaviji, Pakistanu in Indiji.

RTV Ljubljana očitno ni dobila tehniško preverjene informacije, kar sklepamo tudi po tem, da je bila v poročanju moč agregata izražena v »kilovatamperih« namesto v »kilovoltamperih« (kVA).

Delovna konferenca ZK Litostroja

Potek konference je vodil sekretar sekretariata organizacije ZK Litostroj. Potem ko so navzoči izvolili volilno komisijo in komisijo za zaključke ter sprejeli dnevni red, je sekretar prešel k prvi točki.

Sprejem novih članov v ZK, kot je dejal tov. sekretar, pomeni stalno skrb za pomlajevanje organizacije. O tovariših, ki so bili sprejeti, so razpravljali oddelki organizacije ZK. Pri tem so jih vodili splošno veljavni kriteriji po statutu ZK, v prvi vrsti predanost samoupravnim principom naše družbe, spoštovanje principov družbe in gospodarske reforme, aktivnost posameznika, njegove moralne kvalitete in tako dalje.

Konferenca je sprejela v članstvo ZK naslednje tovariše:

Ivana Mlinarja, Vitomira Beliča, Aleksandra Kompoša, Stojana Djordjeviča, Tomislava Takiča.

Konferenca je sklicana v času, ko pričnemo poslovno leto, druga značilnost pa je VI. kongres ZKS, ki nam je z resolucijo dal smernice za nadaljnje delo v pogojih samoupravljanja.

Po sklepih mestnega komiteja smo dolžni ovrednotiti delo v času, ko smo se reorganizirali. Gre za ugotavljanje, ali smo bili kos nalogam in kako naj delamo v prihodnje. Slovenski kongres je jasno opredelil vlogo ZK v pogojih samoupravljanja. ZK je notranja sila, dolžna usmerjati procese, razmere in dogodke, tako da bi se razvoj samoupravljanja gibal kar najbolj smotno. Na drugi strani so poudarili demokratičnost v delovanju znotraj ZK. Delovanje komunistov vse manj temelji na avtoritativnosti, vedno bolj pa na avtoriteti argumentov. Zaradi tega moramo biti komunisti idejno sposobni zato, kar ovira razvoj. Da bi član ZK lahko bil samostojen nosilec politike mora aktivno delovati in jasno opredeljenimi stališči organizacije. Iz teh kriterijev lahko ugotovimo, da je bilo pri našem delu karakteristično sledeče:

Z reorganizacijo naše organizacije ZK je prišlo do def profesionalizacije sekretarja. Obseg dela in zahtevnost nalog na tem mestu bi rešili s tem, da bi nekdo profesionalno za vse družbenopolitične organizacije opravljal analitično delo.

Ob reorganizaciji bi kazalo številčno zmanjšati sekretariat ponovno povečati, tako da bi bil ob zahtevnih situacijah kos nalogam. Če smo po formalni plati še bili kos nalogam, pa tega ne moremo trditi za vsebino delovanja. Lotevali smo se problemov, ki jih nismo poznali. Pogosto smo ocenjevali posledice namesto vzrokov, za katere niti nismo razpolagali s podatki. Bili so tudi primeri, ko smo nekatere probleme skušali reševati brez samoupravnih organov. Navsezadnje bi lahko trdili, da je bil vzrok v pomanjkljivem idejno-političnem znanju. Zaostrovanje odgovornosti na različnih ravneh je že pokazalo rezultate, čeprav še nismo dosegli veliko.

Kot posledica tega procesa je prišla do izraza bolj jasna opredelitev nalog in kompetenc med upravo, samoupravo in družbenopolitičnimi organizacijami.

Sistem nagrajevanja poraja peče probleme zaradi velike zahtevnosti, zlasti pa zaradi dejstva, da gre za dejavnost, ki se mora prilagajati zunanjim in notranjim razmeram. Z oblikovanjem enotnega pravilnika o delitvi je bila v izredno široki razpravi na vseh ravneh v kolektivu zagotovljena demokratičnost v najširšem smislu. Žal so se pojavile nekatere deformacije v obliki pritiska na strokovne službe tudi s strani članov ZK, kar moramo v bodoče bolj kritično obravnavati.

Za obravnavanje kadrovske problematike je bila značilna prevelika formalnost. Mnoge pomanjkljivosti so nam zaostrovalne odnose. Proces kadrovskih sprememb smo dolžni nadaljevati, pri tem pa izključevati primere nepristranosti posameznikov. Tudi napake iz preteklosti so povzročale intervencije od raznih strani. Poslovno naj bi se usmerili

na bolj rentabilne posle. Ob isti količini bomo skušali doseči večji finančni uspeh in s tem višji osebni dohodek.

Ne nazadnje pozabljamo na dosežene poslovne uspehe, zlasti na objekte, ki uspešno delujejo.

Novi sekretar TK ZK Litostroja — Vlado Kovač

Ob reševanju problemov nam skušajo pomagati tudi zunanji faktorji.

V razpravi se je prvi prigrasil k besedi tov. Živkovič. Poslovna problematika, kadrovska politika, proizvodna problematika, delovne konference in druge oblike delovanja so pokazale, da gre v kolektivu za celo vrsto problemov, ki se nam zdijo nepomembni, pa vendar povzročajo nekatere deformacije v odnosih med člani kolektiva.

Neizdelanost poslovnikov, netočna razmejitev pristojnosti posameznih organov in netočno opredeljene naloge ali vprašanja kadrovske problematike so le nekatera področja, ki povzročajo zaostrene odnose.

Pri reševanju nasprotij moramo posebno pozornost posvetiti kadrovanju. Na tem področju se morajo nadaljevati začetni procesi, pri tem pa moramo zlasti gledati na moralno-politične kvalitete posameznika. Nismo za reševanje z administrativnimi in političnimi posegi, pač pa za okvir samoupravnega mehanizma. Naj naša kritika velja komunistom, ki ob ocenjevanju njihovega dela delajo probleme. Vključitev mladih komunistov terja njihovo udeležbo v vseh oblikah delovanja. Pri tem pa pogosto naletijo na težave, ker si po njihovem mnenju starejši komunisti lastijo pravico do vodenja politike. Večjo skrb pa bi morala ZK posvetiti življenjskim pogojem mladih. Gre za zadovoljitev potreb mladega človeka na področju kulture in družbenega življenja.

Tov. Kovač je govoril o delitvi po delu. Če resolucija VI. kongresa ZKS nekajkrat omenja načela o delitvi po delu, bi pri nas že lahko (konkretno govorili o prizadevanjih za realizacijo tega načela. Enotni pravilnik o delitvi, ki ga uvajamo s penalizacijo, zaostri odgovornosti na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih ter na delovnih mestih strokovnjakov in s kriteriji za ocenitev delavcev, ki ne delajo po učinku, se že približuje načelu pravičnejše delitve za uspehe posameznika.

Kljub pomanjkljivostim instrumentov bi ne smelo prihajati do deformacij, ki se pojavljajo. Gre namreč za to, da se penalizacija izvaja za povsem malenkostne napake, namesto da bi penalizirali za grobe napake pri izpolnjevanju delovnih nalog. Ocenjevanje po kriterijih za delavce, ki ne delajo po učinku, se je izmaličilo v taki meri, da je celo 60 odstotkov delavcev ocenjenih 100-odstotno, namesto da bi bolj izdvojili najboljše in najslabše, kar bi ovrednotilo to obliko nagrajevanja.

Komunisti, zlasti na vodilnih delovnih mestih, se morajo zavzeti za objektivnost pri vrednotenju dela posameznikov. Tov. Jurak je v svoji razpravi poudaril pomen sodelovanja družbenopolitičnih organizacij v kolektivu. V primerih, ko čutimo, da v podjetju nekaj škriplje, se mora akcija družbenopolitičnih organizacij usmeriti na reševanje teh problemov.

V kritičnih trenutkih je bilo videti premalo povezave med posameznimi organizacijami. Glede nagrajevanja pa bi kazalo ob stimulaciji nekako primerjati posamezne kategorije delavcev na enakih ravneh.

Tov. inž. Rozman se je zavzel za ustrezne oblike zahvale posameznikom in skupinam ob izrednih opravljenih dosežkih v naši proizvodnji. Podjetje že lep čas ni izreklo pohvale ali dalo priznanje delavcem. Kolektiv pravzaprav ne najde ustrezne oblike, da bi nekoga javno pohvalil. Komunisti bi morali tudi na tem področju več narediti, saj včasih bežen stisk roke odtehta več kot še tako velika materialna spodbuda.

Tov. Kržan je poudaril, da nam je VI. kongres ZKS zastavil težke naloge, ki se jih moramo niti ne zavedamo. Gre za prizadevanje nas komunistov, da na znanstveni podlagi samoiniciativno iščemo najboljše oblike samoupravljanja. Žal pa v obstoječih odnosih lahko opazujemo neizpolnjevanje in zanemarjanje sklepov samoupravnih organov. Razmisliti bi bilo o tem, da bi nekdo moral prevzeti profesionalno

funkcijo spremljanja, koordiniranja, preverjanja, opozarjanja in priprave gradiva za samoupravne organe. Področje, ki smo ga zanemarili, je znanstveno raziskovalno delo. Zavedati se moramo, da le z ustreznimi instituti, ki razvijajo in spremljajo sodobno tehnologijo in proizvodnjo, lahko računamo na dolgoročne uspehe. V kadrovanju smo kljub težavam le dosegli nekatere uspehe. Pri ugotavljanju kvalitete posameznikov pa le prevečkrat gledamo na formalno plat strokovnosti posameznika, manj pa na dejanske sposobnosti, ki jih nekdo ima.

Tov. inž. Čuček je v svoji razpravi govoril o tem, ali smo v preteklem letu gospodarili uspešno, o planskih nalogah v letu 1969, o enotnem pravilniku ter o načinu, kako naj bi se reorganizirali, da bi imeli večje poslovne uspehe.

Prenos nedokončane proizvodnje v letošnje leto je bil najnižji v primerjavi z desetletjem nazaj. Nismo pa izvršili nekaterih naročil, katerih izpolnitev bi nam prinesla še eno plačo. Šele zaostritev odgovornosti s penalizacijo je pokazala rezultate, kar se je pokazalo že pri izpolnitvi lanskega plana. Ob tem naj izrečemo priznanje za koordinirano delovanje proizvodnje in prodaje. Planske naloge za leto 1969 moramo vzeti resno. V planu gre za spremembo asortimana proizvodnje, kar nam prinaša več živega dela ob isti količini in s tem večji zaslužek. Ob ohranitvi ravnih cen in morebitnem količinskem in vrednostnem presegu plana bi navsezadnje celo lahko imeli večje osebne dohodke od planiranih. Seveda si ne moremo delati iluzij glede situacije, ki lahko nastane izven naših meja.

Velik problem je kreditiranje kupcev, za kar sami nismo dovolj močni. Kaže, da končno tudi finančne ustanove priznavajo našo trmoglavost, s katero smo se obdržali v pogojih reforme. Reorganizacija posameznih proizvodnih enot in sektorjev se prilagaja spremenjeni proizvodnji. Trezne, umirjene in normalne spremembe v organizacijskih ob-

likah nam bodo omogočile, da povečamo produktivnost. Končno tudi pregled vodilnega in vodstvenega kadra, ki smo mu priča v zadnjem času, ni za podjetje nič dobrega. Gre za povečanje uspehov podjetja in prav je, da pogledamo pri sebi samem, ali še ustrežamo ali pa ima nekdo drug več kvalitete. Skratka, pravega človeka na pravo mesto, pa bomo kmalu želi lepe uspehe.

Med razpravo so navzoči izvolili nov sekretariat organizacije ZK Litostroj, ki šteje petnajst članov. Izvoljeni so bili naslednji tovariši:

Mihael inž. Bedina, Ivan Bokal, Karel Gornik, Franc Jevnikar, Niko inž. Kneževič, Vladimir Kovač, Vladimir Krošelj, Jernej Mlinar, Matej Mulej, Dragica Pogačnik, Mihael Premk, Anton Uršič, Milan Vidmar, Janez Virag, Stane Vogelnik.

Za sekretarja so iz vrst izvoljene sekretariata izvolili tovariša Vladimirja Kovača iz kadrovske službe.

Na koncu je predstavnik mestnega komiteja ZK Litostroj tov. Vojc pozdravil konferenco. Po njegovih besedah je sodeč po tem, kar je slišal v razpravi, mnenje o Litostroju pogosto povsem zgrešeno. Na področju Šiške pač nikomur ne more biti vseeno, kako gospodarijo v Litostroju in kdor bi slišal tisto, kar je bilo na konferenci spregovorjeno, pač mora zaupati Litostrojčanom. Gre za to, da več govorimo o tem, kako prazno vrečo napolniti, manj pa o tem, kako vsebino slabo napolnjene vreče razdeliti med seboj.

K. V.

PREGOVORI

Iz glave, kjer je vino, zbeži razum. (Talmut)

Če piješ vino, boš dobro spal, če boš dobro spal, ne boš grešil, če ne boš grešil, prideš v nebesa. Torej, če hočeš priti v nebesa, pij vino. (Bavarski pregovor iz 18. stol.)

Dobro vino in lepa ženska sta najboljša strupa. (Turški)

Sklepi samoupravnih organov

SKLEPI DSP

Na svoji 7. redni seji dne 9. 12. 1968 so člani DSP na podlagi predložene makro organizacijske sheme potrdili koncept razvoja organizacijskih sprememb poslovanja podjetja in zadolžili glavnega direktorja in upravni odbor za postopno realizacijo.

DSP se je seznanil s sklepom zbora delovne skupnosti skupščine občine Trebnje glede predloga o odepitvi litostrojskega obrata v Trebnjem in njegovi pripojitvi k podjetju »Kemooprema« Trebnje in se s tem strinja.

Istočasno pooblašča DS glavnega direktorja za ureditev pogodbenih obveznosti med našim podjetjem in »Kemoopremo«.

Člani DSP so potrdili pravilnik o varstvu pri delu, kot ga je pripravila in obdelala komisija za vskladitev statuta in splošnih aktov podjetja.

Delavski svet priporoča komisiji za higiensko, tehnično in požarnovarnostno zaščito, da posreduje celotnemu kolektivu pomembnejša poglavja iz pravilnika, bodisi v posebni brošuri ali v našem časopisu.

DSP odobri predlog za vpis v register gospodarskih organizacij pri Okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani naslednjega dodatnega besedila:

»Podjetje opravlja poleg že vpisanih poslov zunanjetrgovinskega poslovanja še zastopanje tujih firm na področju svojega sedeža podjetja in tudi na sedežu svojih predstavništev oziroma na posebnih mestih zastopniških dejavnosti, ki jih bo podjetje ustanovilo po potrebi za to svojo novo dejavnost.

Pravico opravljati posle navedene nove dejavnosti imajo do nadaljnjega vse že vpisane pooblaščen osebe v okviru sedanjega predmeta poslovanja.

DSP potrdi sklepe 54. redne seje UOP z dne 31. 10. 1968 in 55. redne seje z dne 19. 11. 1968, ki se nanašajo na realizacijo danih garancij in dodelitev posojil za individualno gradnjo in nakup stanovanj članom naše delovne skupnosti.

Istočasno je potrjen predlog, da Stanovanjska enota Litostroj nakaže iz svojih sredstev Ndin 30.000 Stanovanjski zadrugi TZ Litostroj za tov. Fende Andreja kot posojilo za dobo 30 let z 1% obrestmi.

Odobri predlog za razširitev predmeta poslovanja izobraževalnega centra Litostroj v tem smislu, da se v dosedanjem besedilu predmeta poslovanja šole pred besedo »elektrikarja« doda še beseda »obratnega« in doda se še besedilo »in za poklic varilca«.

DSP daje v 30-dnevno splošno obravnavo naslednjo dopolnitev statuta podjetja v čl. 260 3. odstavku:

»V primeru, da se zaradi trenutnega sestava članov delavskega sveta podjetja ali sestava delavskega sveta PE/S ne bi mogla formirati komisija za preverjanje sposobnosti vodilnih in vodstvenih delavcev po postopku statuta, kot je določeno v členih 259 do vključno 263. člena zaradi zahtev

po enakem ali višjem sestavu strokovnosti članov DSP oziroma DS PE/S, ki naj tvori strokovno komisijo za preverjanje in ocenjevanje vodilnih in vodstvenih delavcev, kadar bi taka komisija formirana po drugem odstavku tega člena po strokovnem sestavu ne ustrezala zahtevam 105. čl. temeljnega zakona o delovnih razmerjih, lahko DSP imenuje centralno oziroma centralne strokovne komisije iz vrst strokovnih sodelavcev tega podjetja. V primeru imenovanja takih centralnih komisij preidejo pristojnosti dokončnega odločanja na UOP oziroma DSP.«

SKLEPI UO

UOP opozarja na sklep 5. redne seje delavskega sveta z dne 26. 9. 1968 tč. 1, da morajo rezultati analiz služiti za sestavo plana in politike nagrajevanja za leto 1969.

UOP predlaga DSP sprožitev postopka za spremembo statuta podjetja. UOP je obravnaval predlog za sprožitev postopka za ustanovitev posebne storitvene enote »Mehanografski oddelek«, vendar o zadevnem predlogu ni dokončno sklepal, ker meni, da potrebuje pred svojo odločitvijo še dopolnilni material.

UOP je obravnaval pritožbe oz. predloge, da se v seznam upravitelcev za funkcionalni dodatek uvrstijo še nekatera delovna mesta iz CTB, TPD in PTO in sklenil, da bo zadevni material reševal v sklopu ocenitve in analiz delovanja Enotnega pravilnika.

Naš agregat v HE Srednja Drava

Izredno zanimiv prispevek z naslovom: **PRICETEK OBRATOVANJA PRVEGA AGREGATA HIDROELEKTRARNE SREDNJA DRAVA I.**, ki ga je napisal **Joško Rosina**, objavljamo nekoliko skrajšanega v izvlečku:

Če se peljemo po asfaltni cesti iz Ptuja proti Mariboru, bomo prečkali most, ki se vije nad lepo urejenim rečnim koritom, da takoj uganeš, da so ga ustvarile človeške roke in ne mati narava, ki ne ljubi premice in ravne črte. To je odvodni kanal hidroelektrarne Srednja Drava, ki teče iz hidroelektrarne, ki leži nekaj sto metrov nad mostom. Hidroelektrarna je velika betonska stavba, nad to stavbo pa se pne nasip, kjer se končuje dovodni kanal, ki dovaja vodo reke Drave k dvema agregatoma, kolikor jih ima ta hidroelektrarna.

Kraj, kjer je zrasla hidroelektrarna Srednja Drava I, leži v ravnem Ptujskem polju ob prijazni vasi, ki je izredno lepo zvencim imenom Zlatoličje. To prijazno ime je sedaj dobila tudi naša hidroelektrarna ob svojem rojstvu, ko je pričela obratovati s svojim prvim agregatom. V strojničarstvu je v tleh pokrov iz pločevine krožne oblike s premerom 12 m. Pod tem velikim krožnim pločevinastim pokrovom leži glavni generator s pomožnim generatorjem. Njuna višina pa dosega kar 3 m in sta dostopna iz nižje etaže, ki je nekako 4 m pod tlemi strojnice. V tej etaži je montiran turbinski regulator, ki uravnava hitrost agregata. Odtod pa pridemo v turbinski jašek, kjer je turbinski pokrov s krmilnim obročem vodilnih lopatic turbine. Celotna višina agregata znaša 19,75 m, teža vseh konstrukcijskih elementov 850 ton, od tega odpade na vrteče se dele 505 ton. V obratovanju s polno močjo mora nosilni ležaj nositi v celoti 1300 ton, turbinski regulator pa mora krotiti kinetično energijo vrtečih se delov, ki znaša 220.000 kpm, kar je resnično izredno velika in zahtevna naloga.

Podatki nam pripovedujejo, da ima turbina 125 vrt/min in da zmoro ob padcu 32,50 m ter vodni množini 225 m³/sek, moč 65 MW, kar ustreza moči 90.000 konjskih sil.

Po preverjanju montažnih podatkov in stanja zmontiranega agregata, ki so dali pozitivne rezultate, je sprejeta odločitev, da se lotimo prvega vrtenja agregata.

Pred prvim zagonom so bili ob agregatu razmeščeni številni opazovalci, da bi v primeru nepravilnosti ob zagonu takoj signalizirali zaustavitev agregata. Vsaka poznejša zaustavitev agregata bi imela namreč večji havarijski obseg, ki zna biti tudi tolkšen, da je agregat usposobljen za ponovitev prvega vrtenja šele čez par mesecev. Kaj pa pomeni tolikšna zakasnitev, še najbolje ilustrira izguba v proizvodnji, ki pri našem agregatu samo v enem dnevu znaša 1.560.000 kWh. Pri prodajni ceni 10 din za kWh predstavlja taka izguba že občutljivo velik znesek 15.600.000 din. V treh mesecih zastoja pa bi ta vsota že

dosegla pol milijarde dinarjev. Po napolnitvi turbinskega vtoka z vodo in po overovitvi, da so opazovalci spremljanja prvega vrtenja pripravljani na svojih mestih, so počasi odpirali turbinske vodilne lopatice. Na instrumentih so pa napeto opazovali lego turbinskih vodilnih in gonilnih lopatic. Turbinske vodilne lopatice so se počasi odpirale ob vedno večji napetosti vseh sodelujočih. Odprtje je že doseglo 30 %, toda agregat se še ni zasukal. Zato je odprtje počasi ob naraščajoči napetosti sodelujočih zviševano in ko se tudi ob 40 % odprtju agregat ni zasukal, so upravljalci turbine že začeli zapirati vodilne lopatice in s tem tudi blažili hrup pod turbinskim pokrovom padajoče vode. Ko so bile vodilne lopatice popolnoma zaprte, je v turbinskem jašku ostalo le skromno šumenje skozi netesnosti vodilnih lopatic pretekajoče vode, ki je bilo prava tolažilna melodija nasproti vse bolj bobnečemu ropotu večjih vodilnih množin ob dokaj odprtih vodilnih lopaticah in nepokrenjenem agregatu. Toda krajša analiza dveh neuspešnih zagonov ni prinesla nobenega zadržka in tako so pričeli s tretjim preskusom zagona, kjer so se s tresočo roko upravljalca turbin najprej odprle vodilnikove lopatice do 40 %, nato pa počasi še gonilnikove lopatice. Ko so gonilnikove lopatice dosegle 30 % odprtja, se je nenadoma prav na rahlo agregat tudi prvič zasukal in nato ob zapiranju vodilnikovih in gonilnikovih lopatic počasi višal svoje vrtljaje do nazivnih vrtljajev. Pri tem ni bilo prav nikakih nevesočnosti. Opazovalci, razmeščeni na posameznih mestih, so v celoti poročali, da so vsi opazovani elementi tega velikega agregata v popolnem redu ob tem prvem zagonu.

Agregat se je izredno lepo obnašal v prvem vrtenju. Izkušenejši so pritrjevali, da skoraj ne vedo za agregate, ki bi imeli tako miren mehanski tek. Skrbel pa jih je nosilni ležaj, ker je pač pri tako velikem agregatu po svojem konceptu že na meji uporabljivosti. Zato so zelo skrbno opazovali obnašanje nosilnega ležaja ter zasledovali potek temperatur v ležaju, ki so se kmalu ustavile. Kljub temu so tudi po ustavitvi temperatur še precej časa pri nadaljnjem obratovanju tako podnevi kot ponoči z vso pozornostjo spremljali gibanje temperatur, ki so ostale v zadovoljivih mejah. Nosilni ležaj, ki nas je tako skrbel, je torej zadovoljil obratoval-

nim zahtevam. Mazalno olje v nosilnem ležaju je pa kazalo nag-njenje k penjenju v toliki meri, da bi se med daljšim obratovanjem odtekalo v obliki pen in bi bilo ogroženo mazanje nosilnega ležaja.

Spočetka je bilo videti, da bo preprečitev penjenja olja zahtevala dokajšnje konstrukcijske posege. Toda te bojzani in skrbi so bile docela odveč. Obnašanje mazalnega olja so si ogledali naši strokovnjaki za mazalna olja in so takoj našli preprosto in popolnoma učinkovito sredstvo. Mazalnemu olju, ki ga je okoli 8 ton, so dodali le 50 g kemičnih dodatkov. Prisotni so z veliko skepo opazovali te posege. Menili so, da so taki posegi preveč preprosti, da bi lahko imeli kak večji in trajnejši uspeh. Toda naše nezaupanje se je le tajalo, ko smo videli, da se olje ne peni. Ko je tudi po daljšem obratovanju in celo po centrifugiranju ostalo mazalno olje čisto, brez pen, smo bili dokončno zadovoljni. Predobro smo se le zavedali, v kakšne težave bi lahko zabredli, če bi morali s konstrukcijskimi posegi reševati vselej kočljivo vprašanje mazanja velikega nosilnega ležaja. Veseli pa smo bili take lepe in hitre rešitve penjenja olja tudi zato, ker so s tem problemom bile rešene vse težave mehanskega teka agregata, ki sicer znajo izdatno odmakniti čas prvega priklopa agregata na omrežje in pričetka oddajanja prepotrebne električne energije. Nadaljnji preskusi so zajeli preverjanje obratovalne sposobnosti turbine in njene razbremenilca, turbinske regulacije, glavnega in pomožnega generatorja ter njihovih vzbujač in opreme. Obsežni in zahtevni preskusi in meritve, ki so mnogokrat izvajani tudi v tihih nočnih urah, so dali pozitivne rezultate. To je toliko bolj spodbudno, ker je vso elektrostrojno opremo tako velikega agregata, ki se uvršča med prvih pet svojih vrstnikov v svetu, izdelala in montirala naša domača industrija, ki s tem jasno kaže, da so minili časi, ko so taka dela prevzemale tuje roke.

Pomen obveščanja

Dne 15. 12. 1968 je bila v Beogradu seja Sekcije za sredstva informiranja Zvezne konference SZDLJ. Na dnevnem redu sta bili naslednji točki:

1. Normativno reguliranje iz področja informiranja
2. Predlogi in vprašanja.

Iz uvodne besede predsednika se je bilo razvidno, da so prav velike spremembe v družbeno-političnem in ekonomskem življenju, spremembe v revolucionarnem procesu razvoja naše družbe bile glavni vzrok za izpopolnjevanje normativnega sistema na področju obveščanja. Demokratizacija političnega življenja in podružbljenje politike sta bistveno spremenila družbeni položaj sredstev obveščanja, kakor tudi pogoje njihovega delovanja. Odpravljene so stare oblike sredstev obveščanja, ki so temeljile na administrativnih merah in agitpropem vodenju.

Pri določanju vloge in mesta sredstev obveščanja se moramo zavedati, da so tisk, radio in televizija ter druge oblike obveščanja sredstva delovnih ljudi, ki jih objektivno, verodostojno in vsestransko obveščajo o dogodkih doma in po svetu. To je tudi njihova samoupravna pravica ter njihov ustvarjalni delež v samoupravnem odločanju.

Ze zaradi uresničevanja samoupravne vloge obveščanja je potrebno upoštevati princip javnosti dela vseh virov informacij. Zavedati se moramo dejstva, da se pravica državljana, da je obveščen, ne nanaša samo na sredstva množičnih komunikacij, pač pa na vse družbene faktorje na področju obveščanja. Z ozirom na širok družbeni pomen in dejavnost sredstev obveščanja je popolnoma logičen in razumljiv interes družbe, da so sredstva obveščanja socialistično in samoupravno usmerjena in da izražajo in podpirajo aktiven boj za koristi delovnih ljudi in za nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov. Potrebno je

definirati oblike neposrednega družbenega vpliva delovnih ljudi ter najnaprednejših družbenih oblik na politično smer tiska, radia, televizije in drugih oblik obveščanja.

V naših pogojih samoupravljanja, kjer se krepi politični vpliv sredstev obveščanja na razvoj vane in izražanje javnega mnenja, je prav družbeni karakter Socialistične zveze najbolj ustrezen za reševanje nekaterih vprašanj na področju obveščanja. Odnosi med ustanovitelji sredstev obveščanja in njihovimi organi so namreč sila zapleteni in prav zategadelj je potrebno razvijati demokratske oblike medsebojnega sodelovanja, kot so n. pr. založniški sveti.

Normativno urejanje teh problemov v zvezi z družbenim razvojem bo nedvomno prispevalo k okrepljeni demokratičnega položaja sredstev obveščanja in na splošno k reguliranju odnosov na področju obveščanja.

Delovanje in razvoj sredstev obveščanja naj bi bila bistveni del politične aktivnosti Socialistične zveze in drugih družbenopolitičnih organizacij, saj so družbeni odnosi, idejna in politična vprašanja, ki se pojavljajo znotraj delovanja sredstev obveščanja, področje ne samo normativnega, ampak tudi družbenega urejanja.

Naj iz zelo pestrih in številnih predlogov in vprašanj, ki so sledili obširnemu uvodu, naštejemo samo nekatere:

»Zakaj še ni podobnega zakona o vojni in gospodarski skrivnosti in kako to, da za kršenje določb zakona ni skoraj nobenih sankcij?«

»V zakonu bi morali bolj poudariti pomen družbenega statusa informativnih služb pri podjetjih.«

»V tezi 9. je izraz izvor informacij preširok, saj bi tako lahko vsaka gospodarska organizacija zahtevala svojega akreditiranega predstavnika.«

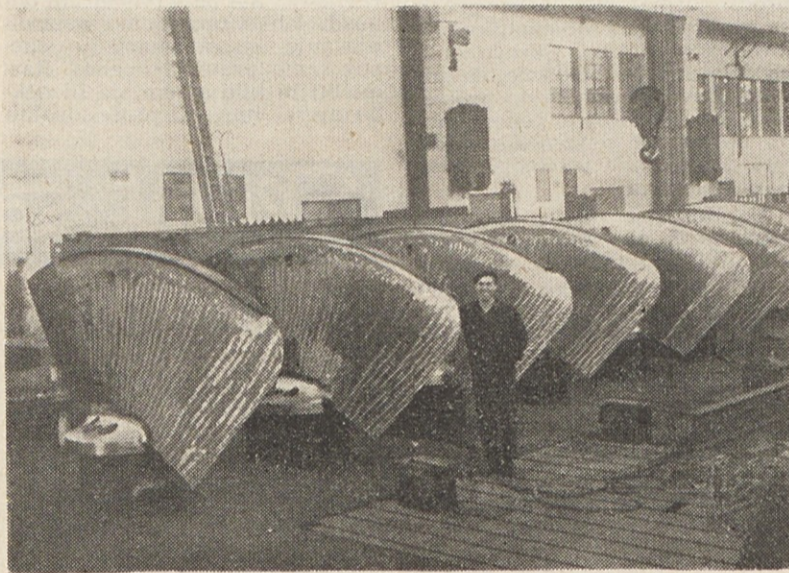
»V tezah ni nikjer omenjena obveznost ustanoviteljev organov za obveščanje. Gre za to, da bi morali ustanovitelji materialno omogočiti nemoteno delovanje.«

»Teza 35, po kateri je lahko odgovorni urednik časopisa tuji državljan, naj se črta, saj podobne odredbe nimajo nikjer drugje.«

»Potrebno bi bilo uvesti odredbe, ki bi varovale časopise pred zlo uporabo demantijev, osebno odgovornost novinarjev pa bi bilo treba poostriži.«

Podrobno naštevanje vseh predlogov, pripomb in vprašanj, ki so jih izrekli sodelujoči, bi nas privedlo predaleč. Pripomni mo naj le, da se je predstavnik skupine, ki je te teze sestavljala, izgovarjal, da so se pojavile v tezah nekatere nejasnosti in ne-logičnosti zato, ker člani komisije niso imeli dovolj časa za temeljiti pretres materiala.

Morda bi bilo zanimivo tudi dejstvo, da o tovarniških glasilih skoraj ni bilo govora in to niti v tezah niti v predlogih in pripombah, čeprav se vsi prav dobro zavedamo vse večjega vpliva, ki ga ima tovarniški tisk za naše ljudi.

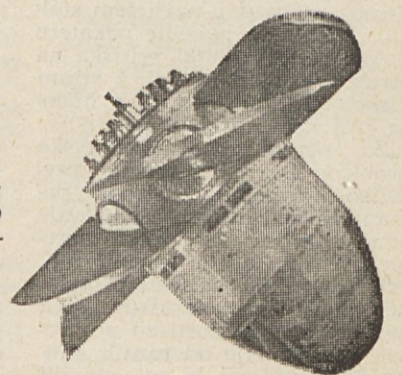
Lopute za drugi gonilnik za HE Srednja Drava

PREGLED OBJAVLJENIH ČLANKOV V DEVETIH LETIH IZHAJANJA ČASOPISA LITOSTROJ

LETO	Družbeno-politični članki	Poročila UO in DSP	Industrija in gospodarstvo	Vesti iz obratov	Stanovanjski problemi	Vesti iz ambulante in HTV	Strokovni članki	Šport in rekreacija	Kultura in potopisi	Obiski tujih državljanov	Zanimiva vas	Obšinske novice	Vinjete, karikature	Fotografije	Človek in delo
1960	42	23	24	39	10	23	27	32	20	14	12	22	90	235	—
1961	38	28	28	40	12	32	35	30	17	18	12	18	88	186	—
1962	30	30	29	37	15	31	42	30	10	19	12	16	129	244	—
1963	36	33	33	45	20	36	43	25	9	17	12	15	95	182	—
1964	39	35	37	46	23	35	65	12	4	19	12	10	108	140	—
1965	31	30	30	36	14	15	64	6	5	4	9	11	89	118	8
1966	39	36	41	37	16	17	70	7	3	3	11	7	96	125	41
1967	19	31	39	32	13	20	64	9	6	—	10	6	111	122	32
1968	23	28	42	28	9	25	56	13	7	—	10	3	121	119	16

V devetih letih izhajanja našega časopisa smo izdali 100 številčk časopisa Litostroj. Poleg tega pa smo obveščali člane v kolektivu tudi s sedmimi številčkami izredne izdaje časopisa Litostroj z naslovom »Med dvema številčkama«. Če bi povezali vse strani našega časopisa skupaj, bi

dobili kar zajetno knjigo z 930 stranmi »Litostroja« ter 44 stranmi »Med dvema številčkama«. Naš časopis nam že vsa leta vzorno in prizadevno tiska kolektivne tiskarne v Kopru. Časopis je pričel izhajati v nakladi 3000 izvodov, trenutno pa znaša naklada Litostroja 5800 izvodov.

Naši izdelki (Beli Manastir)

V času, ko beremo te vrstice, praznuje ena naših najstarejših tovarn sladkorja svojo 57-letnico. Zgrajena ob sami jugoslovansko-madžarski meji 3 km od mesteca Beli Manastir med Dravo in Donavo na znanem zemljišču »Belje«, obratuje že od leta 1912.

S kapaciteto 2000 ton ali 200 vagonov predelane sladkorne pese dnevno, to ni naša največja tovarna sladkorja. Pa vendar je med sladkorniki najbolj cenjena. Pa ni zastoj.

To je tovarna z največjo akumulacijo v svoji panogi. Ima odlično garnituro strokovnjakov, ki so si upali vpeljati najsodobnejšo tehnologijo in stroje, ki jih je izdelala domača industrija.

Znani strokovnjak Jug Bačič skrbi, da vsak vžijak, vsak del, vsi komplicirani stroji v tovarni izvršijo svojo nalogo — brezhibno. Jug Koransovac pa je tisti, ki skrbi za kvaliteto sladkorja. Poleg tovarne je zgrajena delavska kolonija z bloki in posameznimi hišicami. Stanovanjskih problemov ne poznajo. V naselju imajo lastno kino dvorano, restavracijo, trgovino.

Od tovarne do Belega Manastira jih vozi lastni »čiro« — in to brezplačno! Delavci tovarne imajo lastni športni center z zimsko dvorano, njihov otroški vrtec pa je zares lepo urejen...

Nas Litostrojčane ta tovarna zanima zato, ker so v njej vgrajeni naši izdelki in to takšni, za katere pravijo strokovnjaki za procesno industrijo, da pomenijo »srce tovarne«.

Ta tovarna je prva od trinajstih, kolikor jih je v Jugoslaviji, ki nam je zaupala izdelavo kompletne kompresorske postaje za CO₂ plin. Kako važno je to za nas, nam pove podatek, da v sladkorni tovarni med delovnim postopkom, ki traja ca. pet mesecev non-stop dan in noč, ne sme priti do nobenega zastoja.

Vse mora obratovati brezhibno in zanesljivo, kajti samo 3—4 urni zastoj lahko povzroči več sto milijonsko škodo.

In v tej tako važni kompresorski postaji obratujeta že od leta 1967 naša dva kompresorja OBD 70/60 K, vsak s kapaciteto 60 m³ na uro ob tlaku 1,2 atm, kjer so vgrajeni 250 kW elektromotorji. Kompresorje in ostalo opremo smo izdelali in zmontirali v relativno kratkem roku približno 9 mesecev in to nam je poleg seveda zanesljivega obratovanja opreme prineslo popolno zaupanje tega naročnika. Da je to res, nam pove to, da smo že leta 1968 dobili naročilo od sladkorne tovarne Osijek. Takšne kompresorje smo doslej že izdelali za sladkorne tovarne Crvenka in Vrbas.

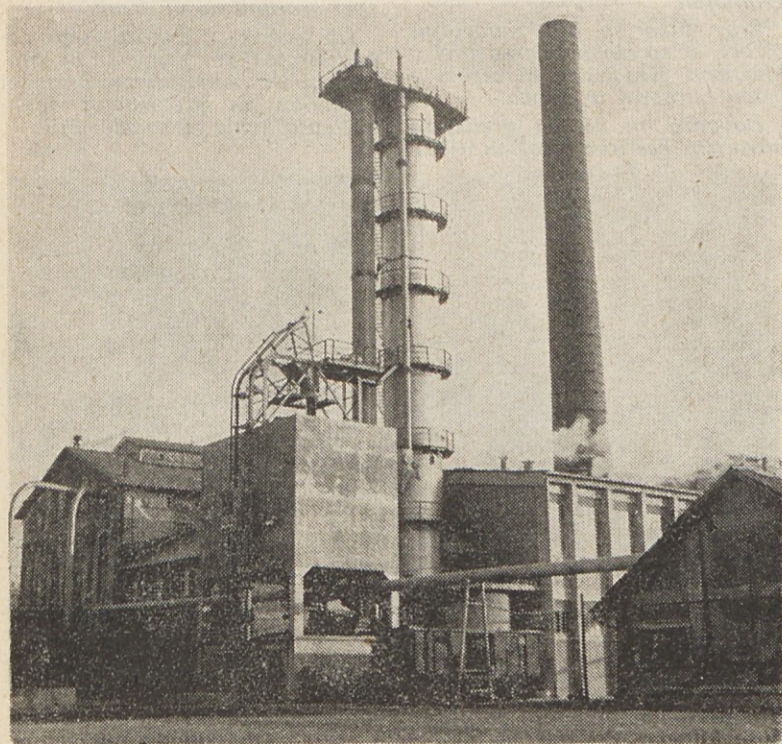
V črpalnih postajah te in drugih sladkornih tovarn po vsej državi že leta brezhibno obra-

tujejo naše vodnjaške, nizkotlačne in visokotlačne napajalne, vakuumske, tekalne in zobniške črpalke od najmanjših do največjih kapacitet. Naj povemo še to, da ves promet v sladkorni tovarni od grobega pranja pese z navadnimi centrifugalnimi črpalkami, transporta pese v tovarni bodisi kot pesinega rezanca, sladkornega sirupa vse do transporta vseh odpadnih tekočin opravljajo z različnimi črpalkami. Kateri litostrojki izdelki pa so v sladkornih tovarnah? Lahko vidimo vilčarje za notranji transport, avto dvigala za nakladanje in razkladanje pese, rezancev pese ter apnenca, različne zbiralnike, jeklene konstrukcije in še marsikaj. Zaupanje enega kupca smo si pridobili. Toda kako je z drugimi? V Jugoslaviji jih je še dvanajst iz te panoge. Upajmo, da bomo v tem uspeli. Doseči moramo čim večjo povezavo vseh naših služb in obratov ter se popolnoma prilagoditi zahtevam kupcev. Naše cene, kvaliteta in pa predvsem roki morajo biti takšni, kot si jih želi kupec, drugače ne bo ne dela ne denarja.

Znano nam je, da imajo v nekaterih sladkornih tovarnah še zmeraj v pogonu batne kompresorje, ki jih je treba zamenjati. V polovici obstoječih tovarn je zastarela oprema, ki jo je treba nujno zamenjati. Vse jugoslovanske tovarne sladkorja že imajo natanko izdelane načrte bodisi za zamenjavo zastarele opreme, bodisi za razširitev — izdelavo novih skladišč za peso, veliko število črpalk in drugo.

In kaj pomeni to za nas? Pomeni nova naročila, delo, denar, naše debelejšje kuverte petnajstege v mesecu, življenje naše tovarne in tistih, ki živimo od nje. Sedaj imamo že nekaj izkušenj in tudi tržišče se nas je že navadilo. Kako smo sploh prišli do teh izkušenj in zaupanja? Kako nam je uspelo, da si pridobimo zaupanje kupca in kako nam je uspelo, da naši kompresorji delajo vzporedno z opremo iz svetovno znanih firm, kot so Siemens, SIHI, Eberhard in druge? Več o tem bomo spregovorili v naslednjih številkah našega časopisa.

D. Kostevski

Zunanost tovarne sladkorja v Belem Manastiru

MIRO STALOVSKY

Popotovanje po SZ

Sele v Kijevu smo došli vso razsežnost sovjetskih mest. Pločniki so široki kot naše glavne ceste, cesta sama pa kot naši trgi. Povsod je bilo vse polno ljudi, ki so bili prav spodobno oblečeni, razen mene, ki sem bil v kratkih hlačah kamen spotike. Prijatelj mi je povedal, da je ujel pripombo dveh deklet, češ, če nimam par rubljev za dolge hlače. Na Kreščatiku smo stopili tudi v največjo trgovino »Univermag«, ki se razprostira v štirih nadstropjih in zajema površino našega »Supermarketa«, »Modne hiše«, »Prehrane« in »Name« skupaj. Izbor blaga ni tako velik kot pri nas in niti po kvaliteti ne dosega našega, vendar je res, da imajo tudi v SSSR uvožene lakaste čevlje z modernimi širokimi petami. So pa precej dragi, saj 45 rubljev v Sovjetski zvezi že nekaj pomeni. Ko sem opazoval prodajalke, kupce in blago, mi je oko obviselo na velikem ročnem računalniku, kakršnega smo uporabljali v prvem razredu osnovne šole. Prodajalka je tako hitro računala z jagodami računalnika, da ji nisem mogel slediti z očmi. Pa tega nisem videl samo pri njej, prav vse so bile tako večje z njim, da sem si moral priznati, da tej primitivni metodi računanja ni odrekati velike uspešnosti. Pomanjkljivost trgovine je le v tem, da kupec nima kontrolnega listka za kupljeno blago.

Ker izbor fotografskih aparatov v »Univermagu« ni bil posebno velik, sem se pozanimal za specialno trgovino, ki je bila nedaleč vstran. Tu se glavna avenija Kreščatika izteka v razširjeni prostrani trg, odkoder se kot morská zvezda širijo ceste v vse smeri. Tam je bila okusno urejena specializirana trgovina. Zelo lepe prodajalke so oblečene v svetlo modre satenske halje. Kupcev v trgovini ni bilo mnogo, če sklepam po tem, koliko je bilo prodajalk. Želel sem kupiti fotoaparata, prodajalka mi je pokazala aparat in nam razlagala njegovo značilnosti, ga odprla in pokazala, kako se vloga film in pripravi za fotografiranje. Ker je bila videti optika dobra in tudi sicer aparat ni bil slab, sem jo zaprosil, naj mi ga izroči, da ga bom kupil. Nato nam je povedala, da nam aparata ne more prodati, ker je pokvarjen. Zaprošili smo za drugi aparat iste znamke, pa nam žal ni mogla ustreči, ker je bil pokvarjeni aparat obenem zadnji tistega tipa.

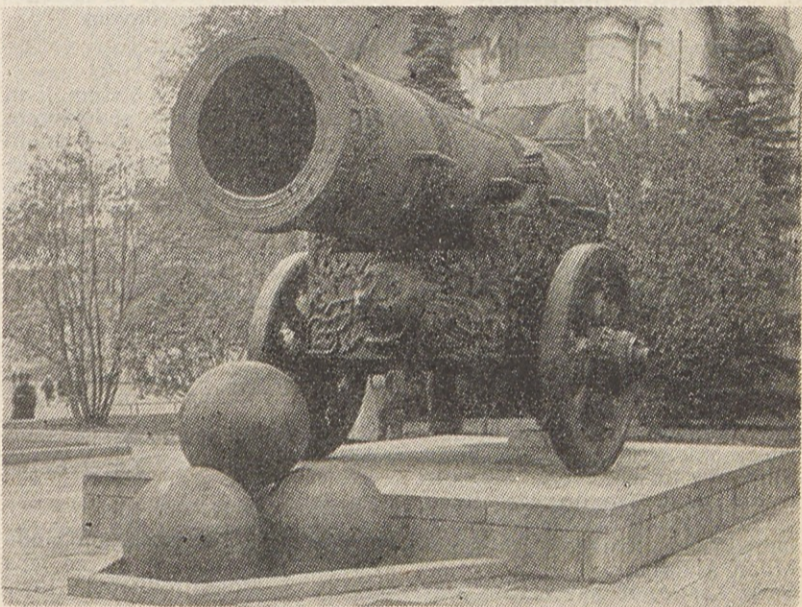
Kijev ima samo eno železniško postajo. Kaj to pomeni, je težko razložiti. Milijonsko mesto, v katerem je malo osebnih avtomobilov, je povsem odvisno od železnice. Železniška postaja je močno poslojše, s čakalnici, ki so velike kot Gospodarsko razstavišče. Te so v kleti, pritličju in tudi v nadstropjih. V predverju, kjer je preko 20 blagajn, je bife, knjigarna, trafika in avtomati za »glazirano vodo«, sladoled in za časopise. Na koncu tega velikega predverja je široko stopnišče, kjer je na sredini stoječi Lenin z dvignjeno roko. Visok je približno toliko kot Kidričev spomenik. Strop je obokan in zelo visok. Ob straneh oboka so po vsej steni steklena okna iz barvnega stekla, tako kot cerkvena okna. V nadstropju je čakalnica za vojaške osebe, kjer je tudi več blagajn.

V prvem nadstropju postajnega poslojše je restavracija. Pri vходу je vratar, ki ne dovoli vstopa neprimerno oblečenim. Dvorana je čudovita. Visok strop in ventilacijske naprave so ustvarili tako prijeten hlad, kakršnega smo tisti dan zelo pogrešali, saj je asfalt na cesti kar žarel. Veliki fikus in filodendroni, v sredini dvorane pa manjši akvarij z vodnimi rastlinami. Vse je bilo kot pri nas ali drugje na zahodu, razen... Razen postrežbe. Usedli smo se k mizi ob akvariju in čakali, da bi se nas kdo od natakarcjev ali natakarc »usmilil«. Prijatelj se je zaradi polurnega čakanja obrnil na šefa strežbe. Toda šele pozneje, ko so odšli gostje od so-

sednjega omizja, nas je natakarcica, ki je stregla v sosednjem »rajonu«, povabila, da se premestimo. Kosili smo boršč, pečenko in solato na ruski način, to je paradižnik s kumaricami, namesto olja in kisa pa je bila smetana. Pili smo ruski šampanjec. Pri plačilu natakarcica ni upoštevala kruha, menda je vkalkuliran v ceno ostalih jedil.

PROTI MOSKVI

Tisti dan nismo prišli daleč zaradi zapravljenih ur v železniški restavraciji, saj smo za kosilo porabili debeli dve uri. Od Ljubljane do Harkova je približno 23 stopinj vzhodneje in zato se nam je dan dejansko krajšal. Na meji smo morali premakniti ure za dve uri naprej po moskovskem času.

Car puška (top)

Harkov, milijonsko mesto, ki je bilo nekaj tudi prestolnica Ukrajine in se je predvsem razvilo v preteklem stoletju, ko so doživljali zlato dobo rudniki in premogovniki. Mesto, ki je tako veliko in ima tako razvito industrijo, me je presenetilo s svojim podeželskim videzom. Toda to je bil le prvi in napačni vtis, saj smo se vozili pol ure v zgodnjem nedeljskem jutru, preden smo prispeli v pravo mesto. Izredno široke ceste, pravzaprav trgi in ob njih mogočne palače. Mesto je bilo izredno čisto in ceste brez lukenj in jarkov. Ko smo prišli v predmestje severnega dela mesta, je cesta postala slabša, a kar je še huje, bila je zaprta in morali smo voziti po obvozni poti, ki je bila tlakovana z velikimi kockami.

Do Kurska nismo videli nobene posebne zanimivosti, če ne štem »originalne zabave« ruskih šoferjev. Čeprav smo vozili s hitrostjo večjo od 100 km, smo opazili črepinje steklenic. Ko je bilo to prvič, smo menili, da je to nesrečen primer. Kasneje je bilo teh primerov kar sedem. Opazili smo šoferja kamiona, ki mu je padla steklenica iz rok in se razbila, šofer pa se je prijel za glavo, kot da mu je po nesreči padla. Verjetno niso vse ostale steklenice po nesreči padle šoferjem iz rok. Da je taka igra zabavna za ruske šoferje, pa smo mnogokrat imeli priliko videti, saj so gumidefekt pri tovarnjakih zelo pogosti.

Štirideset kilometrov pred Kurskom je na blagem gričku spomenik na mestu, kjer se je odigrala poletni 1943. leta velika bitka, znana pod imenom kursko-orelska bitka. Za spomenik so uporabili slavni T-34, najboljši tank v II. svetovni vojni. Poleg marmornega podstavka je velik pano, na katerem je prikazan potek bitke. Okrog spomenika je urejen park. Nekaj deset metrov za tem spomenikom je postavljen drugi spomenik, posvečen topničarjem.

Med potjo, dolgo 760 km, sem imel precej težav s preskrbo z

bencinom. Črpalk je namreč več, a le na vsaki tretji imajo 98 ali vsaj 93-oktanski bencin. Naj jih malo bolj natančno opišem. Predvsem niso tako estetsko urejene in ne opremljene s kazalom, ki bi poleg količine izračunavalo tudi znesek. Osebe, ki dela na črpalnah, nima uniforme in zato se pogosto pripeti, da zahtevaš gorivo od drugega voznika, ki prav tako čaka, da bi bil postrežen. Sicer pa velja princip samopostrežbe. V paviljonu imajo ure za vsako črpalko posebej. Tam naročiš določeno količino goriva in potem sam rokuješ z ročko. Na črpalnih postajah je običajno velika gneča, kljub temu, da je kapaciteta zaradi velikega števila črpalnih naprav kar precejšnja.

Nekje pred Tulo me je dohitel mrak. Po naši navadi sem prižgal kratke luči, da bi videl vsaj cesti-

šče pred seboj, a mimovozeči kamioni so mi posvetili z dolgimi lučmi, mahali z rokami, nekateri pa tudi trobili, da naj bi ugasnil luči in vozil samo s stop lučmi. Čeprav nisem navajen voziti v temi, sem bil zaradi stalnih opozoril šoferjev prisiljen ugasniti luči in tipaje voziti dalje ob blagohotnem mesecu, ki je svetil tako jasno, da bi lahko še časopis bral.

Ob devetih zvečer sem prispel v kamping Butovo, ki je približno 25 km pred Moskvo. V recepciji sem prošil za prosto vikend hišico in jo dobil kljub pozni uri. Če upoštevamo, da se vsi tuji turisti, ki prihajajo v SSSR, zgrinja jo v glavnem v Moskvo in da je ta moskovski pamp tako velik, kot je na Ježici, potem šele dojamemo, kako malo je turistov, saj še ta edini kamp ni bil poln. Po prejemu »kvitancije« (potrdila o plačilu takse in za uporabo posteljnine) sem v ekonomatu prevzel rjuhe, odeje in prevleke. V kampu je bil okrogel nizek paviljon, kjer so bili plinski kuhalniki.

SPREHOD PO MOSKVI

Ker nisem zjutraj pričakal nobenega lokalnega avtobusa, sem štopal tovarnjak. Ustavil mi je neki fant, ki je vozil prazen ZIL. Fant je bil prijeten in me je popeljal precej daleč od svoje smeri, kamor je bil poslan, tako da sem imel pri roki bližnjo postajo podzemne železnice. Kljub temu, da mi je prijazen mladenič razlagal, kje je metro, ga nismo dobro razumeli, pa smo se kljub temu dobro znašli. Pravijo, da kdor ni videl moskovskega metroja, ni videl Moskve. In to je res. V velikem predverju, kjer ljudje vrviyo v vse smeri, se človek kljub temu hitro znajde. Vrsta avtomatov vam pomaga nabaviti kovance po pet kopejk. Nekaj avtomatov ima oznako deset kopejk, drugi petnajst in dvajset kopejk. Vsi avtomati vrnejo denar in kovancih po pet kopejk.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Fanima vas...

PRIHODI V DECEMBRU:

VET: potreba K ključ: Marjan Banko, Jože Marinko, PK ključ: Milan Pikel, vod. inst.: Janez Pirnat, voznik vil.: Ivan Bukovec.

PK: potreba NK del.: Rudi Praznik, Jože Medja, Ciril Perko. PK/T: K ključ: Janez Banič in Janez Cugelj, NK ključ: Ciril Repnik.

MO/s prip. peska: Alojz Pirc in Avgust Livk.

MO/j K ključ: Rudolf Dolinar. FI: K roč. brusil.: Milan Zabkar.

PPB: Marija Kobe, administr. KS: Snežana Maver, kurirka, Marija Živič, snažilka, Marjeta Trebše in Ana Bračko, pripravni v FRS.

ODHODI V DECEMBRU:

FI — strugarji: Janko Železnik, Andrej Škrbec, Zarko Polajnar, Marjan Žagar, Avgust Šmon, Vlado Škorjanc, Ivan Zupanič, Albin Ložar; ključavničarji: Janez Žabar, Anton Gomiršek, Janez Hauptman, Tomaž Kalin, Salih Gažič; pehalca: Albin Molčnik in Franc Pintar; snažilec: Anton Košica in snažilka Slavica Maslova; varilec: Jože Ivanetič; brusilec: Rajko Pečenik; zarisovalec: Marjan Trempuš; monter: Stane Mikuš.

MO/s — NK delavci: Peter Strel, Vinko Golešič, Jože Ribič, Jože Podržaj, Drago Zeljan.

MO/j: Peter Amič, PK obl. varilec; Viktor Rodošek, K livar; Silvo Jug, priprav. peska; VK kontrolor mod. Martin Mencinger.

PK — K ključ: Vladimir Furlan, Viljem Črnko, Ivo Tomin, Milan Malečkar; K obl. varilec: Savo Krstič; K navezoval.: Marjan Količ; tr. del.: Jože Trlep; NK ključav. PK/T.

VET — str. ključ: Stanko Rant in Anton Golobič; NK tr. del.: Andrej Bah.

KS: Martina Lavrač, priprav. v FRS; Alojzija Marinšek, natakarica; Ivanka Ambrožič, šivilja; Franc Vovk, vratar.

SK: Andrijan inž. Kumar, šef sekt.; Jože Hostnik, kontrolor; Janez Kregar, kontrolor.

FRS: Ksenja Vozelj, kalkulant. Spl. s.: Mara Hariš, administr. PTO: Anton Stritar, planer; PPB: Jože Družnik, projektant. DR: Fani Godec, kuh. del.

IZ JLA STA NAM PISALA:

Podpisani želimo vsem sodelavcem in celotnemu kolektivu SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO.

Ivan Zupanič
V.P. 6358/3-0 Mostar

Delovnemu kolektivu Titovih zavodov Litostroj, posebno pa ekonomski enoti FI veliko uspehov v NOVEM POSLOVNEM LETU 1969.

Vojak Franc Gluh
iz Bitole

Pri zahvali za dr. Ferjanovo nam je ponagajal tiskarski škrat. Namesto Ivana Žejna je podpisal Ivana Zajca. Škrat je izpustil tudi zahvalo, ki se glasi:

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža in očeta Josipa Mavra se najtopleje zahvaljujem za izraženo sožalje, pomoč pri organiziranju pogreba, podarjene vence, sindikalnemu odboru sive livarne, sodelavcem za denarno pomoč, centralnemu sindikatu, mladinski godbi, ZB terena Litostroj, stanovalcem XIII. bloka ter vsem znancem in prijateljem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zena Branka
s hčerka Lidijo in Snežano
ter sinom Miroslavom.

ZAHVALA

Dovolite, da se v Vašem listu zahvalim nekdanjim sodelavcem mojega očeta Draga Cajhna, ki so se ga ob smrti spomnili z lepimi venci, in za spremstvo na zadnji poti. Vsem prav lepa hvala.

Hči Silva Cajhen

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem sindikatu FI in sodelavcem desetega polja za vso pomoč, ki mi jo nudijo med dolgotrajno boleznijo. Obenem želim vsem srečno in uspešno novo leto 1969.

Karel Eržen

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujem sindikalni organizaciji PE-FI za lepa darila ob mojem odhodu v invalidski pokoj.

Obenem želim PE kakor tudi celotnemu kolektivu Litostroja obilo delovnega uspeha v novem letu 1969.

Vekoslav Korpar

Dne 22. I. 1969 je nenadoma, dan po smrti svoje ljubljene žene, preminil glavni kalkulant TZ Litostroj, naš dolgoletni sodelavec Karel Eržen. Svojem iskreno sožalje.

Matija Vavpotič

DOBREMU SODELAVCU

Matija Vavpotič je bil zaposlen v kalilnici. S svojo marljivostjo se je povzpela do visokokvalificiranega strokovnjaka v kalilniški stroki.

Rojen je bil na Štajerskem blizu Ptuj. V Ormožu se je izučil obrti, kot pomočnik pa je delal tudi v Ljubljani. Takoj po vojni je deloval v vinogradniški zadrugi v Ormožu do leta 1952, nakar se je zaposlil v Litostroju, kjer je ostal zvest do zadnjega dne. Vrzel, ki je tako nastala, ni prizadela samo njegove družine, temveč tudi nas vse, ki smo ga poznali in cenili.

KAKO SMO ZAMUJALI V LETU 1968

PE/S	Štev. oseb	Ure zamud	Min. zamud
01100	Direkcija	4	11
01150	Org. služ.	3	08
01300	Sekretariat	73	19
01600	Kadrov. sl.	376	80
03	Teh. sektor	7	2
01800	FRS	573	144
02	PPB	4130	1914
03200	CTB	13	3
04000	Služ. kval.	655	271
05000	Materialni b.	825	221
06000	PTO	92	26
07000	TPD	129	12
01160	EAS	179	53
10100	MO	377	170
30100	PK	102	40
40100	FI	2988	980
70100	VET	768	267

Opomba: Število zamudnikov je precej večje, ker gornje številke predstavljajo le delno kontrolo pri vstopu v podjetje. Poleg tega se nekateri člani kolektiva nočejo podvreči kontroli, temveč zbežijo mimo vratarja v podjetje.

Kot vidimo, število zamudnikov raste iz meseca v mesec, kljub temu, da je uprava podjetja dala nalog vsem službam, da morajo poostri disciplino.

Služba zavarovanja ima tudi problem s tistimi člani kolektiva, ki bi radi šli domov pred 14. uro. Vratar jih sicer ne pušča ven, vendar je že prišlo do fizičnega obračunavanja, ker se je vratar striktno držal navodil uprave podjetja, da ne sme puščati delavcev iz podjetja pred 14. uro tj. med službenim časom brez dovolilnic.

C. V.

POŠKODBE V DECEMBRU

V mesecu decembru opazimo močan porast poškodb, saj jih je kar 15 več kot v mesecu novembru, oziroma kar 21 več kot v istem mesecu lani.

Tako je bilo v našem podjetju v decembru 60 poškodb, od tega kar 8 na poti v službo in iz službe.

Po enotah je bilo: v MO 19, PK 10, FI 25, VET 1 in sektorjih 5 poškodb.

Zaradi poškodb je bilo izgubljenih 817 delovnih dni in sicer: zaradi poškodb na očeh 51 delovnih dni, glave 10 dni, rok 317 dni, nog 318 dni in telesa 71 delovnih dni.

Največ poškodb je bilo v sredo in četrtek po 12, sledi ponedeljek 11, torek in sredo po 9 in sobota (!) 7 poškodb.

Obračun dedka Mraza

Novoletna praznovanja so za nami in ker vsi dajemo obračun za opravljeno in neopravljeno delo, smo menili, da je prav, da to stori tudi dedek Mraz.

Nekoliko težko smo ga pripravili k besedi, ker je bil še utrujen in razburjen zaradi obilice rednega in izrednega dela ob pripravah na novoletno obdaritev otrok in predvsem zaradi neopravičenih pripomb posameznikov. Prav to nam je tudi pripomoglo, da smo ga preprosil, da nam je zaupal svoje težave.

Dedek Mraz pripoveduje: »Preden pričnem z naštevanjem, kako in kaj smo delali ob pripravah na novoletno obdaritev, moram poudariti, da vsega dela sam ne bi zmožel in sem zato imel vrsto pomagačev, ki se jim za sodelovanje najlepše zahvaljujem. Če teh ne bi bilo, res ne vem, kako bi zmožel tako obsežno delo.

Ko je IO sindikata sprejel sklep, da obdarimo otroke, rojene v letih 1963, 1964, 1965 in 1966 ter da kolektivno obdarimo otroke Vzgojno varstvene ustanove Litostroj in otroke osnovne šole Hinka Smrekarja in ko je socialna komisija sprejela še sklep, da se da nekaj sredstev terenski organizaciji RK Dravlje in Vzgojno varstveni ustanovi Ježica, smo pričeli z delom.

Najprej smo prosili IBM, da nam izdela seznam otrok, rojenih v omenjenem obdobju. Že pri teh pripravah smo opazili, da bi bila starostna meja otrok bolj primerna, če bi upoštevali predšolske otroke do sedmega leta starosti, zato smo dodatno prosili IBM še za seznam otrok, rojenih v 1962. in 1967. letu. Po prejemu seznamov smo ugotovili, da je evidentiranih 784 otrok, k tej številki pa smo po izkušnjah iz preteklih let prišteli še rezervo 150, tako da bi bilo skupno število obdarovancev 934. To število je bilo z ozirom na denarna sredstva previsoko, zato smo se odločili za obdobje od 1. 1. 1962 do 31. 12. 1966. Z rezervo 150 je bilo ob upoštevanju tega obdobja predvidenih za obdaritev 850 otrok in toliko paketov smo tudi naročili. Da bi bili sezname IBM bolj po-

polni in da bi bila imena na vabilih pravilno pisana, smo sezname poslali administratorkam in tajnicam oddelkov in služb s prošnjo, da jih dopolnijo in popravijo. Dopolnjeni in popravljeni sezname pa so nam pokazali, da so bila naša predvidevanja, pa čeprav smo upoštevali rezervo 150, veliko prenizko postavljena, saj je bilo po dopolnitvi seznameh evidentiranih 958 otrok, ne da bi pri tem upoštevali, da je prav gotovo nekaj otrok izpuščenih.

Paketi so bili že naročeni, denarna sredstva razdeljena in mi zopet pred dejstvom, da je potrebno starostno mejo obdarovancev zožiti. Mnjenja smo bili, in s tem se je strinjala tudi socialna komisija, da zajamemo otroke, rojene v času od 1. 5. 1962 do 30. 6. 1966. S tako zoženo starostno mejo smo dobili 850 otrok, ki naj bi jih obdarili. Seveda tudi ta številka ni bila popolnoma pravilna, toda približala se je najbolj realni meji, kar nam dokazuje okrog 40 intervencij, t. j. naknadno smo naročili še 40 paketov, tako da je bilo skupaj obdarovanih 850 otrok.

Starostno mejo smo morali točno določiti z datumom, kajti vsako kolebanje in odstopanje od postavljenega datuma bi pripeljalo do napak, ki bi sprožile hudo kri in nezadovoljstvo. Prepričan sem, da smo delali objektivno in kolikor se je najbolj dalo tudi točno.

Gotovo bo tudi marsikoga zanimalo, kako so bila razdeljena sredstva, ki jih je smel dedek Mraz porabiti. To izgleda tako:

890 darilnih paketov à Ndin 15,35	13.661,50 Ndin
850 barvic	2.097,00 Ndin
2 predstavi v Mestnem gledališču	3.000,00 Ndin
Osnovni šoli Hinka Smrekarja	2.096,60 Ndin
Vzgojno varstveni zavod Litostroj	800,00 Ndin
Vzgojno varstveni zavod Ježica	242,70 Ndin
Terenski org. RK Dravlje za skromno pogostitev starčkov ob Novem letu	500,00 Ndin
Skupaj:	22.397,80 Ndin

Znesek izdatkov je res visok, prepričani pa smo, da je novoletna obdaritev otrok dosegla svoj namen in da so bila sredstva primerno uporabljena. Zgovorno nam to povedo otroški klici in spontano ploskanje otrok ob izročitvi daril Osnovni šoli Hinka Smrekarja v kinu Siška, ko so slišali, kaj jim za novo leto podarja kolektiv Litostroja. Za sredstva, ki smo jim jih namenili, so si kupili električni harmonij in gramofon.

Prav tako so bili zadovoljni otroci, ki so obiskali predstavi v Mestnem gledališču, in otroci v vrtcu Litostroj in Ježica.

Dovolite mi še, da prenesem novoletne čestitke otrok in njihove

vih vzgojiteljev, ki se za darila kolektivu Litostroja najlepše zahvaljujejo in žele ob novem letu vsem članom kolektiva in njihovim družinam srečno 1969. leto!

Ker je bil po napornem delu in izčrpnem »obračunu« dedek Mraz že utrujen, smo se mu za ves trud in dobro voljo najlepše zahvalili. Upamo, da ga delo in težave v zvezi z njim v preteklem letu niso povsem izčrpale in da se bo ob koncu letošnjega leta spet spomnil naših otrok.

Ob koncu še enkrat vsem administratorkam, tajnicam in ostalim, ki ste pomagali pri pripravi seznamov in pri ostalih delih, najlepša hvala za sodelovanje.

K. M.

Tik pred novim letom je odšel v pokoj dolgoletni vodja tiskarne Jože Mihevc. Pri nas je bil polnih 18 let. Ob odhodu mu želimo še mnogo zdravja in sreče.

ČLOVEK IN DELO

Kadrovanje - načela v praksi

REELEKCIJA IN PREVERJANJE SPOSOBNOSTI

Reelekcija, preverjanje sposobnosti vodilnih in vodstvenih delavcev... Ponavadi se ob taki misli samo spačimo, če pa smo dobre volje, pa morda bolj zamrmramo kakor rečemo: Ta pesem je že prava lajna, stara malo manj kot »Ljuba naša domovina«. V primeru da smo v družbi prijateljev in znancev, pa neskončno dolgo besedičimo o pogretnih stolčkih in še o marsičem. So tudi taki, ljudje namreč, katerim ne zadoščajo prazni, več ali manj neutemeljeni pogovori pod zeleno lipo. Ti ljudje berejo časopise, deklaracije, resolucije. Nato tudi razmišljajo in primerjajo našo vsakdanjost z lepo in pametno napisanimi članki. Tudi tu jih nekaj omaga. Ostanje jih le nekaj, ki svoje znanje, izkušnje, pa tudi zdravo pamet in dobronamernost koristno uporabljajo v okolju, kjer delajo. Takim ljudem lahko upravičeno rečemo — samoupravljalci.

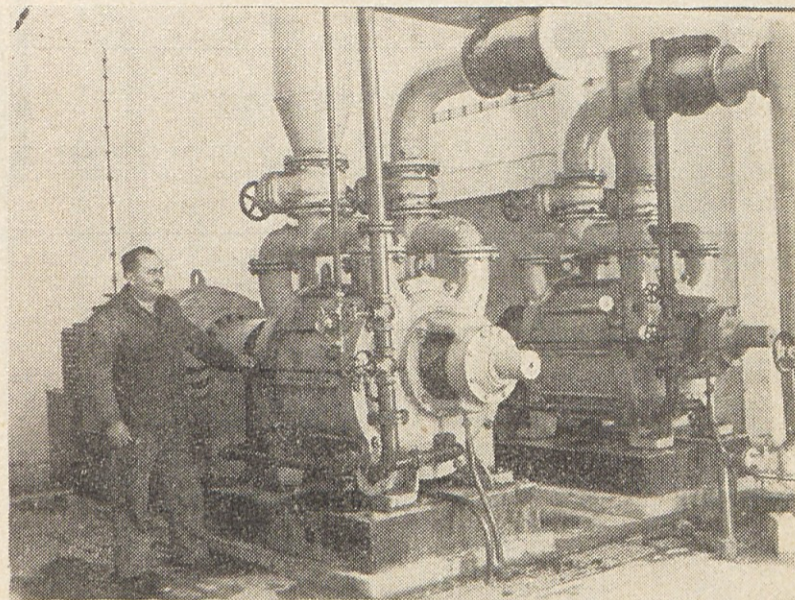
Reelekcija ima svoj družbeni in gospodarski pomen. Je instrument za uresničitev samoupravnega načela o zamenljivosti vodilnega kadra. V sedanji razvojni stopnji z ostanke administrativnih posegov v kadrovsko politiko ima reelekcija predvsem namen izboljšati izobrazbeno strukturo vodilnega kadra. Delni formalizem, ki je razviden predvsem iz zakonskega določila, ki časovno predpisuje obvezno reelekcijo, ima svoje vzroke v izredno neustrezni izobrazbeni strukturi vodilnega kadra. Statistični podatki o stopnji izobrazbe po reelekciji leta 1966 kažejo, da je v SR Sloveniji še vedno samo 13,5 % direktorjev z visoko izobrazbo in okoli 35 % direktorjev, ki nimajo srednje strokovne izobrazbe. Če nadalje analiziramo podatke, ugotovimo, da je bilo ob reelekciji leta 1966 skoraj 90 % direktorjev ponovno izvoljenih, kar dokazuje, da se izobrazbena struktura ni bistveno izboljšala. Nadalje lahko trdimo, da načelo reelekcije v taki obliki samo po sebi ne zagotavlja napredka. Izboljšavo izobrazbene strukture je torej treba iskati v delovnih organizacijah samih, ob zavestnem delovanju naprednih sil.

Pri tem ne gre samo za zamenljivost zaradi zamenljivosti same, prav tako tudi ne zaradi izobrazbe same kot take, pač pa za kompleksen splet, kot so strokovnost, organizacijske sposobnosti, sociološko in psihološko znanje ter sposobnost, da to znanje v določenih položajih pravočasno uporabijo. Ze taka miselnost izpodbija formalno določilo glede zamenljivosti, ki jo zakon predpisuje vsake štiri leta. Gre torej za sprotno preverjanje, preverjanje dejanske sposobnosti, brez ozira na nek časovno predpisan rok. Prav tako bi bilo nesmiselno omejevati se zgolj na zamenljivost delovnih mest, ki jih določa zakon oziroma statut podjetij, kajti občasno preverjanje sposobnosti morajo biti podvržena vsa vodilna in vodstvena delovna mesta, ki so na različnih ravneh nosilci delovnih nalog.

Če povzamemo smisel načela o zamenljivosti, gre torej za nepretrgan proces oblikovanja kvalitetne vodilne in vodstvene strukture. Tudi statut našega podjetja določa preverjanje sposobnosti vodstvenega in vodilnega kadra, vendar so to naredili dosedaj samo enkrat, pa še to le za nekaj vodilnih delavcev, ki so prišli pod udar reelekcije. Rečemo lahko, da je šlo pri tem zgolj za formalno zadostitev zakonskih predpisov. Nadalje lahko zanesljivo trdimo, da je že več let kakor Damoklejev meč visela v zraku neizrečena grožnja, ki je nosila v sebi zahtevo po kadrovskih spremembah na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih. Skratka, nekaj je lebdelo v zraku, nekaj je nejasnega, neopredeljenega, nič konkretnega. Čas je tekel, v tem primeru je odpiral rano — mi vsi pa smo preprosto čakali toliko časa, dokler nam ni nekdo skočil čez plot. Takih, ki skačejo čez plot, nimamo radi, brez ozira na to, s kakšnim namenom, če pa se pri tem še »neprimerno vedejo«, nam v tistem trenutku ne ostane drugega kot ogorčenje. Zatem je sledilo obdobje zatišja, negotovega čakanja, ugibanja in — zaupni-

ca generalnemu direktorju s strani DSP. Čeprav so predstavniki Mestnega sindikalnega sveta na neprimeren in netakten način posredovali, moramo sedaj, po preteku določenega obdobja priznati, da je ta akcija le nosila v sebi pozitiven impulz, ki je zdramil uspalvalne in samozadovoljne duhove. Kaj lahko pa bi se zgodilo, da bi ta kritični trenutek, ki je že sam po sebi nosil potencialno nevarnost, izkoristile nekontrolirane in neustvarjalne sile, ki bi brez preudarka in občutka za stvarnost uprizorile pravi lov na čarovnice. Na srečo sta zmagala razum in strpnost! Nadaljnjo ak-

cijo so prevzeli samopravni organi (DSP, UOP), ki so zadalžili generalnega direktorja, da sestavi seznam delovnih mest oziroma delavcev, za katere bi bilo potrebno zaradi dosedanjih, več ali manj slabih poslovnih rezultatov, izvršiti preverjanje sposobnosti z vidika medsebojnih odnosov družbeno-političnega, tehničnega, organizacijskega in ekonomskega uspeha zadevnega področja dela. Načelno je v vsaki kampanjski akciji določena prenapetost, lahki bi rekli celo nervoja. Vendar v takih prilikah ni kazalo storiti drugega. Spisek je bil sestavljen in zaradi pogojev, v katerih je nastajal, je moral nujno nositi v sebi dobre ali slabe lastnosti. Morda je bila komu storjena krivica, ki pa je relativna, tako kot vsaka stvar na tem ljubem svetu. Te krivice oziroma neutemeljena uvrstitve konkretnega delavca v seznam za sanacijo vodilnega in vodstvenega kadra, bi bile lahko popravljene na obravnavah, ki so jih imeli obratni delavski sveti o tem vprašanju. Tako kot sta DSP in UOP v tem primeru napravila izpit iz samoupravljanja, tako lahko na podlagi zapisnikov obratnih delavskih svetov ugotovimo, da ga le-ti niso opravili. Samoupravna pot obravnave je bila torej zagotoveljena, vendar so v večini primerov bili zapisniki obratnih DS oziroma sklepi obratnih DS nejasni in

Industrijska oprema za tovarno sladkorja v Belem Manastiru

se niso opredeljevali ne za, ne proti. Sprašujemo se, kam so izginili tisti ljudje, ki so se pred začetkom te akcije tako odločno zavzemali za radikalno »čiščenje?« Preprosto, izginili so, ostali so le popisani papirji, ki z besedami bolj ali manj iščejo dlako v jajcu (kritika neustreznih formulacij in podobno). Po vsem tem je utemeljeno vprašanje — kaj pa sedaj? Vsekakor naprej po začetni poti! Kot ima palica dva konca, tako ima tudi ta zaplet, morda nepredviden, svojo dobro stran. Začeta kampanja bo postala proces, kar pa položaju bolj koristi, kot škodi. Predhodni sklepi bodo bolj preudarni, premišljeni in kar je najvažnejše, krivic,

tistih očitnih, bo manj. Pri vsem tem pa lahko upamo, da bo v vodstveni strukturi v resnici prišlo do kvalitetnih sprememb, kar je osnovni cilj vseh takih akcij. — Jamstvo za tako upanje pa nam delno daje že predlog sam, ki v večini primerov že predvideva ustrezne kadrovske spremembe.

Vsem nam, ki nismo na vodstvenih oziroma vodilnih delovnih mestih, pa kratek nasvet: ne pozabimo, da tudi mi nismo imuni glede preverjanja naših delovnih sposobnosti in da hitra odstranitev z delovnega mesta ni samo »boniteta« vodstvenega in vodilnega kadra.

Andrej Stržinar

Rezultati izvedene osebne ocenitve

V zadnji številki našega glasila je bil objavljen članek, katerega namen je bil, da se na poljuden način opišejo osnovne značilnosti sistema stimulacije za delavce, ki so nagrajevani po vložnem oziroma porabljenem času (režijski delavci). Navedene so bile prednosti takega načina nagrajevanja kakor tudi slabosti, ki se pojavijo v primeru, če se tako delo ne oceni dovolj trezno, predvsem pa dosledno.

Rezultati prve ocenitve za to kategorijo delavcev so znani. Morda smo preveč optimistično gledali na prvo izvedbo ocenitve, saj smo upravičeno pričakovali, da bodo ocenjevalci dodobra izkoristili možnost razlikovanja med dobrim in slabim delavcem. Sistem omogoča diferenciacijo sedmih stopenj od odličnega delavca, ki prerašča okvire zahtev delovnega mesta, tja do delavca, ki s svojim delom ne opravičuje svojega obstanka na delovnem mestu ali celo v delovni skupnosti. Znano nam je, da je tako odličnih delavcev kakor tudi izrazi-to slabih malo, da pa se večina nas nahaja nekje med tema dvema skrajnostima. Možnost, da neposredno nadrejeni delavci vplivajo na gibljivi del osebnega dohodka, je bila torej dana, po-

glejmo pa, kako smo to možnost izkoristili.

Osnovna značilnost analiziranih rezultatov je težnja po »uravnolovki« z odklonom v levo, to se pravi, visok procent odličnih in prav dobrih delavcev. Na prvi pogled so taki rezultati razveseljivi, vendar smiselna uporaba definicij ne dopušča tako visokega procenta ocenjenih v I. in II. stopnji, kar ustreza 100 % oziroma 75 % udeležbi na povprečnem mesečnem presegu obrata oz. tovarne. Drugi razlog, ki izpodbija realnost rezultatov, je tudi nesporno dejstvo, da vodstva PE/S večkrat poudarjajo, da imajo povprečen ali celo podpovprečen kader, s katerim ni možno v celoti in dovolj kvalitetno izvrševati zadanih nalog. Oglejmo si najprej, kako je ocenjevanje izpadlo v povprečju za celo podjetje:

Ocene	Distribucija
90—100 točk (100 %)	60 % delavcev
78—89 točk (75 %)	27 % delavcev
66—77 točk (50 %)	9,3 % delavcev
54—65 točk (25 %)	2,8 % delavcev
42—53 točk (25 % — 1 mes.)	0,02 % delavcev
30—41 točk (0 %)	0,01 % delavcev
do 29 točk (0 %)	0 % delavcev

Zgoraj navedeni rezultati nam ne povedo dosti, zato je potrebno, da na tam mestu navedemo

tudi teoretično distribucijo, ki vsebinsko izhaja iz uporabljene metodologije.

Ocena	Distribucija
90—100 točk	10 % delavcev
78—89 točk	20 % delavcev
66—77 točk	40 % delavcev
54—65 točk	20 % delavcev
42—53 točk	
30—41 točk	10 % delavcev
do 29 točk	

Če primerjamo dobljene rezultate s teoretično porazdelitvijo delavcev v posamezne stopnje, ugotovimo, da so odstopanja

znatno prevelika, čeprav je mogoče trditi, da obstajajo objektivni razlogi, ki delno pogojujejo tako neskladje. Obstaja mne-

nje, da je glavni razlog za tako stanje nestimulativni finančni instrument. Preprosto rečeno: ocenjevalcem ni bilo težko izračunati, da delavec srednjih kvalitete (66—77 točk) izgubi denar v primerjavi s prejšnjim načinom nagrajevanja, to je režijskim faktorjem. Ocenjevalci so se bali, da se bi razpoložljivi kader, ki dela relativno zadovoljivo, poslabšal. Kljub temu pa je tako veliko odstopanje neopravičljivo, ker se s takim načinom razvrednoti metodologija. Smotno bi bilo, da se »kvota«, namenjena tej kategoriji delavcev, poveča s tem, da bi odlično in prav dobro ocenjeni delavci dobili večjo stimulacijo kot prej z režijskim faktorjem in da bi delavci povprečnih kvalitete (teh naj bi bilo okoli 40 %) ostali približno na istem, medtem ko bi delavci, ki ne zadovoljujejo v celoti, dobili ustrezno manj, kar v skupnem znesku ne bi povečevalo »kvote«, ki je bila prej namenjena za režijski faktor. Pogoji pa je, da bi se vsaj okvirno držali distribucije, ki je

bila zamišljena. V kolektivu vlada prepričanje, da je delavec, ki ni ocenjen od 90—100 tč., kaznovan, kar pa je nesmiselno, če realno razumemo kriterije posameznih zahtevkov. Prav bi bilo, da bi tu obvestili kolektiv tudi o neenotnih rezultatih, zbranih po PE/S. Omenili bi le, da se odstotek delavcev, ki so bili ocenjeni od 90—100 točk (100 %), giblje v različnih enotah od 11 % do 98 %. Težko bi bilo verjeti, da obstajajo take razlike v kvaliteti delavcev v posameznih PE/S, pač pa je najti vzrok v različnem kriteriju, ki so ga ocenjevalci zavzeli. Prav bi bilo, da tudi v tem pogledu napravimo korekcije.

Čeprav sestavek dokaj kritično obravnava dobljene rezultate, moramo poudariti, da na tem področju nimamo nobenih izkušenj, in da sedaj ni razlogov za pretirano črnogledost. Z ustreznimi ukrepi in popravki bo sistem ponovno postal stimulativen, kar je bil osnovni namen enotnega pravilnika.

A. Stržinar

Med dvema ognjema

V Privrednem pregledu je 29. novembra lani izšel članek z gornjim naslovom. Članek v celoti ponatiskujemo:

Samo mesec dni po izvolitvi za predsednika osrednjega DS TZ Litostroj, julija preteklega leta, je inž. Viktor Nolimlal doživel svoj najtežji trenutek, odkar je na tem odgovornem mestu. Delavci so tega dne nepričakovano zapustili podjetje in šli v povorki pred zgradbo občinske skupščine.

Ob spominu na te dogodke inž. Nolimlal pripoveduje:

Kot samoupravljalac sem se počutil nemočnega, da v okviru samoupravnih principov rešim karkoli. Del kolektiva ni pravilno razumel položaja, ki je nastal, in zato ni mogel izbrati najboljše poti za rešitev nakopičenih težav. Zelo težko je bilo razložiti članom kolektiva težave zunanjih faktorjev, od katerih smo pričakovali pomoč in tako sem se znašel med dvema ognjema zunanjih in notranjih težav.

Litostrojčanom je bilo treba razložiti, zakaj kvalitetni izdelki Litostroja ne morejo najti ustreznih kupcev in zakaj njihovi osebni dohodki niso višji. Zahteve čla-

nov kolektiva smo formulirali kot peticijo na pristojne oblasti. V tej peticiji smo zahtevali samo to, da bi bili na domačem tržišču v enakem položaju z inozemskimi dobavitelji opreme našim investitorjem, saj zaradi njih smo Litostroj tudi zgradili. Želeli bi tudi nuditi inozemskim kupcem vsaj približno enake pogoje pri nakupu naših izdelkov kot druge države. Žal tega zaenkrat še ne zmoremo. Tu gre predvsem za to, da bi pri nas v večji meri morali odobravati kredite za financiranje prodaje opreme. Tako upamo, da bomo kolikor toliko uskladili enakomerno izkoriščanje delovne sile in strojev in bi se lahko ravnali po zakonih ekonomike.

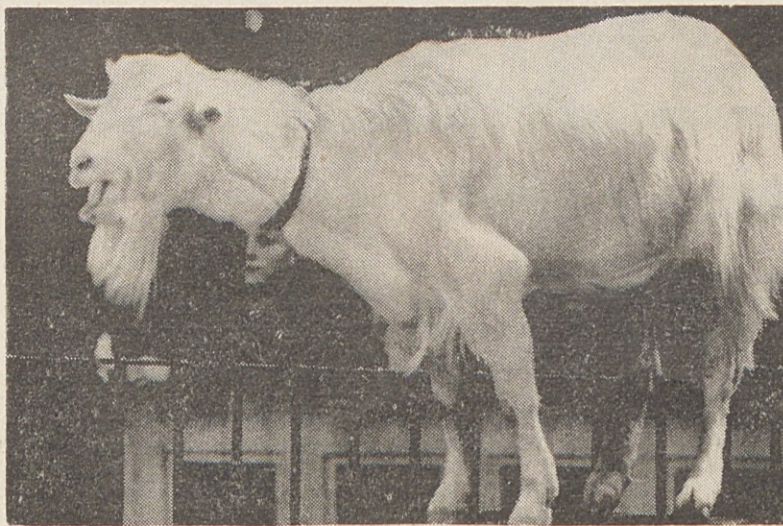
»Ali ste sedaj, štiri mesece kasneje, zadovoljni s tem, kar je bilo v zvezi z vašimi zahtevami narjenega?« »Veseli smo vsakega napredka v tej smeri, toda zdi se mi, da vse to poteka le nekako počasi.« »Zakaj pa?« »V politiki kreditiranja so za nekatere še vedno najvažnejši trenutni efekti. Politika forsiranja nekaterih panog proizvodnje pa povzroča propadanje drugih in taki politiki pač ne moremo reči drugače kot kratkovidna politika.«

DELOVNE IN PROSTE SOBOTE

Razpored delovnih in prostih sobot v okviru 42-urnega delovnega tedna za leto 1969 v smislu določb 92. člena pravnika o delovnih razmerjih TZ Litostroj.

Leto 1969	Delovne sobote	Proste sobote	Državni prazniki
januar	4. 1.	11., 18., 25. 1.	1. 1. sreda 2. 1. četrtek
februar	1. 2.	8., 15., 22. 2.	—
marec	1. 3., 29. 3.	8., 15., 22. 3.	—
april	26. 4.	5., 12., 19. 4.	—
maj	24. 5.	3., 10., 17., 31. 5.	1. 5. četrtek 2. 5. petek
junij	21. 6.	7., 14., 28. 6.	—
julij	19. 7.	5., 12., 26. 7.	4. 7. petek 22. 7. torek
avgust	16. 8.	2., 9., 23., 30. 8.	—
september	13. 9.	6., 20., 27. 9.	—
oktober	11. 10.	4., 18., 25. 10.	—
november	8. 11.	1., 15., 22., 29. 11.	1. 11. sobota 29. 11. sobota (30. 11. nedelja) 1. 12. ponedeljek prenesen drž. praz.
december	6. 12.	13., 20., 27. 12.	—

OBRAZLOŽITEV: V letu 1969 moramo začeti z razporedom delovnih sobot 4. 1., da obrnemo razpored izmen. Po zakonu moramo v vsakem tednu (vključno z državnimi prazniki) doseči najmanj 5 delovnih dni.

Ali je med nami?

PRAZNOVANJE NOVEGA LETA

Že od davnine sem praznujemo ljudje en dan v letu. Tisti dan zamenjamo neiskrenost za resnico in zavist za velikodušnost, toda že v naslednjih dneh po novem letu smo zopet oni stari narejeni, lažni ljudje.

Morda bi naše bralce zanimala tudi druga bolj praktična plat novoletne medalje: Z drugimi ljudmi našega planeta vred ste okoli novega leta popili alkoholnih pijač v vrednosti 1000 milijard dolarjev, pojedli toliko svinine, kolikor bi zadoščalo vsemu prebivalstvu povprečno velike države, da bi se z njo hranilo pet let in pol, pomagali ste pojesti 15800 vagonov moke, 9000 vagonov sladkorja, 1000 vagonov riža in 2000 vagonov čokolade.

Več kot pol milijarde dolarjev ste porabili za nakup bolj ali manj nepotrebnih oblek za slovesne prilike, kupili ste svilene kravate, izzivalno perilo, pa še mnogo drugih malenkosti, ki jih sicer sploh ne rabite.

Zelo zanimiv je pregled stroškov novoletnega praznovanja iz prehoda 1967. v 1968. leto.

Pri praznovanju novega leta 1967/1968 je sodelovalo v Jugoslaviji 8 milijonov ljudi, vsak od njih je porabil povprečno 2964 Sdin, kar skupno zneso 23.712.000.000.

ZR Nemčija: 39 milijonov ljudi je porabilo na osebo po 6911,50 Sdin, skupno — 269.548.500.000 Sdin.

ZDA: 93,5 milijona ljudi je porabilo na osebo 9.877 starih din, kar da 923.499.500.000 Sdin.

Francija: 28 milijonov Francozov je porabilo na osebo 5530 Sdin ali skupno 154.840.000.000 Sdin.

ZAR: 7.400.000 prebivalcev je potrošilo na osebo 1923 starih din ali skupno 14.230.200.000 Sdin.

Ljudska republika Kitajska (podatki veljajo za 1966. leto): 294.500.000 prebivalcev, na osebo so porabili 1335 Sdin ali skupno 393.157.500.000 Sdin.

Indija: 91 milijonov prebivalcev je porabilo na osebo 821,50 Sdin ali skupno 74.756.500.000 Sdin.

Albanija: 490.000 ljudi je porabilo na osebo 625 Sdin ali skupno 360.250.000 Sdin.

Španija: 8.500.000 prebivalcev je porabilo na osebo 2707 starih din ali skupno 23.009.500.000 Sdin.

Madžarska: 4.300.000 ljudi je porabilo na osebo 8.798 starih din ali skupno 37.831.400.000 Sdin. **(Po Izboru)**

DEMOKRACIJA
OBLAKA RAKUN
BARISVILA
MENINA ETITALA
ZAPORSOLINA JELENA
MILORD ACETATAMATER
BURTON OPAL ZNANOST
ABEL SREČNOPIA
LAND DE SREČEN RS HAKON
ITALIJA KP BEDA
KAVALAR LABIRINT
TR EVTANAZIJA ILL
UTISAN SAHICA SKELA
SAZONOV RODICA ACEK
KS AVER RU
ATRIP PAPIR
ALEGORIJA
KANIN DADAN

SREČNI DOBITNIKI

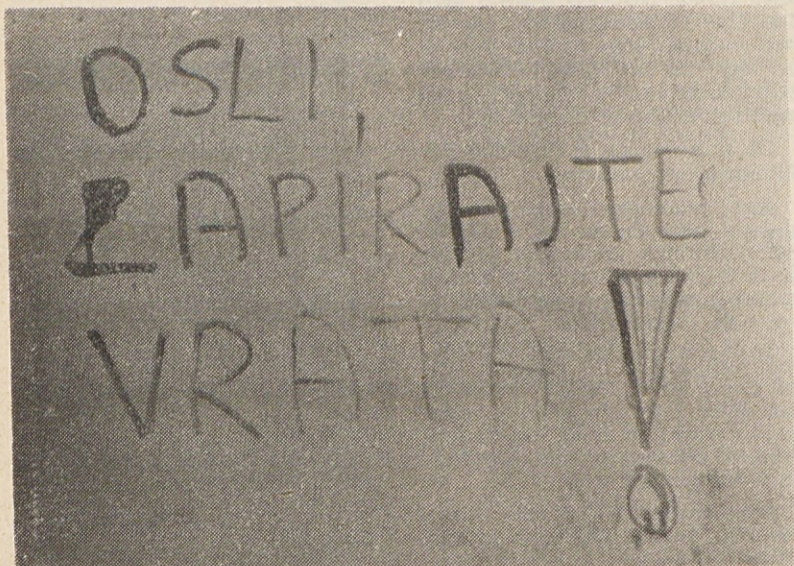
Do določenega roka smo dobili v uredništvo kar 64 rešitev križank. Od teh je bilo samo 12 nepravilnih.

Sreča se je nasmehnila: Henriku Luinu, Ljubljana, Zavešiška 2, ki dobi prvo nagrado;

drugo nagrado dobi Marjan Tepina, Ljubljana, na Jami 12;

tretjo nagrado pa dobi Ivan Kreč, Ljubljana, Proleterska 1.

Izžrebanci naj se oglašijo v uredništvu, kjer jih čakajo knjižne nagrade.

Samo osli naj torej zapirajo vrata — in vrata bodo mnogokrat odprta

Križanka

VODORAVNO:

1. ime naše pevke zabavne glasbe, ki je uspela tudi v tujini («Larina pesem»);
7. vzdevek bivšega ameriškega predsednika Eisenhowerja;
10. središče vrtenja;
12. univerzalni kmetijski stroj;
13. italijansko mesto ob Jadranskem morju;
15. lovski okoliš;
16. gora v Hercegovini (1.921 m);
17. oranje;
18. morska globina v Atlantskem oceanu ob severnoameriški obali (6.995 m);
19. okrajšava za pošta-telegraf;
20. avtomobilska oznaka za Ogulin;
21. razum, um;
22. italijanski spolnik;
23. osebni zaimsek;
24. majhen vrt, vrtiček;
25. kisl ruska juha;
27. napad na politično osebnost;
29. orisi, opisi;
31. obrednik;
32. težka kovina;
- 33.

okrajšan podredni veznik; 34. življenjska tekočina; 35. kraj na Primorskem.

NAVPIČNO:

1. tvor, čir;
2. človek, ki se ukvarja z energetiko;
3. mesto ob Lagu di Garda;
4. moško ime;
5. jutranja zarja;
6. kemični znak za srebro;
7. prebivalec Ilirije;
8. zvezda repatica;
9. grški bog ljubezni;
10. vremenska sprememba;
11. vrsta;
14. katica za Elektromontažo;
16. nanesen sneg;
18. popularna francoska popevka (fonetično);
20. del pohištva;
21. izdelovalec prtov;
24. sorodnik;
25. polna luna;
26. kraj na Koroškem;
28. latinski veznik;
29. kazalni zaimsek (srbohrvaško);
30. kravica;
32. okrajšava za »sveti«.

Grid for crossword puzzle with numbers 1-35 indicating starting positions for clues.

PREGOVORI

Bodite hvaležni za nasvete, a ne za pohvale.

La Fontaine

Jezik je najnevarnejši organ, ki ga je priroda dala človeku, edini, ki ga lahko uniči, če ga nepazljivo uporablja.

Chesterton

Demagogija privlači kot magnet prav najslabše ljudi.

Churchil

Brada ne naredi filozofa.

Cicero

Kdor posluša ženske, konča v peklju.

Talmud

Kadar vam ženska podari svoje srce, se ne morete otresti ostanka.

Kitajski pregovor

Ženski nasveti so predragi ali pa prepoceni.

A. Debrescia

Z božanjem damo sijaj ženski in draguljem.

Indijski pregovor

Nič se hitreje ne osuši kot ženske solze.

John Webster

Treba je jesti, da bi živeli, a ne živeti, da bi jedli.

Platon

RESITEV UGANKE IZ ŠT. 12/68

Rešitev misli na črticah:

1. Močilnik,
2. Gejša,
3. Mirje,
4. Televizija,
5. Banana,
6. Osvojevalci,
7. Mahkota,
8. Modriča,
9. Janjina,
10. Potujem.

Vstavljenе črke dajo misel španskega pisatelja Cervantesa: Močnejši je teleban na svojem kot modrijan na tujem.

KRIŽANKA

VODORAVNO:

1. tovarna čevljev v Zireh,
7. prtiličje v hiši ali gledališču,
8. grška boginja,
9. osebni zaimsek,
10. predstavnik cerkve,
12. prvi bajeslovni letalec,
14. mednarodna avtom. oznaka Argentine,
15. figura pri četvorki,
18. dvodelna ženska obleka,
20. glavno mesto Eritreje.

NAVPIČNO:

1. katica čas. agencije v Avstriji,
2. oblika rastlinskega razcveta,
3. naš proizvod (po domače),
4. začetnici pisatelja Visoške kronike,
5. ime kapitana podmornice Nautilus v knjigi »20 000 milj pod morjem«,
6. bivši iraški premier,
11. otok v Egejskem morju,
12. prebivalka otoške države,
13. nered,
16. železna cesta,
17. ime pevke iz ansambla Avsenik,
19. Sremska Mitrovica.

Grid for crossword puzzle with numbers 1-35 indicating starting positions for clues.

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 313-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posamezni številki v prodaji 50 Sdin — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Koprju.